

SYSTEM EWALUACJI OŚWIATY

SZKOLENIA PODSTAWOWE IV ZJAZD SZKOLENIOWY

SYSTEM EWALUACJI OŚWIATY

SZKOLENIA PODSTAWOWE IV ZJAZD SZKOLENIOWY

REDAKCJA

Agnieszka Arkusińska, Bogusława Bębniak, Joanna Kołodziejczyk, Grzegorz Mazurkiewicz, Jarosław Pietrzak, Laura Piotrowska, Janina Stojak

AUTORZY

Monika Antoniuk-Gula, Agnieszka Arkusińska, Joanna Berdzik, Bogusława Bębniak, Stanisław Bobula, Agnieszka Borek, Joanna Borowska-Reutt, Beata Ciężka, Bernadetta Czerkawska, Beata Domerecka, Roman Dorczak, Ewa Drozd, Ewa Dudek, Jarosław Durszewicz, Justyna Franczak, Hanna Gemza, Anna Goćłowska, Tomasz Kasprzak, Jakub Kołodziejczyk, Joanna Kołodziejczyk, Anna Kostrubała-Brak, Joanna Kotlarz, Emilia Kowalczyk-Rumak, Wojciech Kowalik, Dorota Kulesza, Indira Lachowicz, Agata Ligęza, Grzegorz Mazurkiewicz, Henryk Mizerek, Małgorzata Osińska, Aleksander Pawlicki, Jarosław Pietrzak, Laura Piotrowska, Laura Rabiej, Marzena Siejewicz, Paweł Simka, Aleksander Smołowik, Ewa Stoecker, Janina Stojak, Magdalena Swat-Pawlicka, Maciej Śliwa, Piotr Tańan, Michał Trojecki, Bartłomiej Walczak, Stefan Wlazło

„Program Wzmocnienia Efektywności Systemu Nadzoru Pedagogicznego i Oceny Jakości Pracy Szkoły Etap III”. Projekt zrealizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego

SEKRETARZ REDAKCJI

Anna Kostrubała-Brak

Sylwia Żmijewska-Kwiręg

OPRACOWANIE GRAFICZNE

CUTberry Maja Chojnacka

© Copyright by Ośrodek Rozwoju Edukacji

Wydanie I, Kraków 2015

All rights reserved

Niniejszy utwór ani żaden jego fragment nie może być reprodukowany, przetwarzany i rozpowszechniany w jakikolwiek sposób za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych oraz nie może być przechowywany w żadnym systemie informatycznym bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawcy.

e-ISBN 978-83-233-9293-4

doi:10.4467/K9293.26/e/15.15.3819

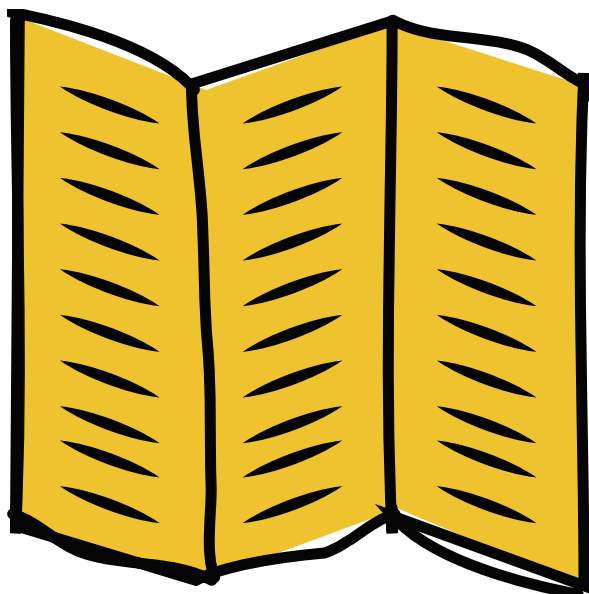

www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-663-23-81, tel./fax 12-663-23-83
Dystrybucja: tel. 12-631-01-97, tel./fax 12-631-01-98
tel. kom. 506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl
Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

SPIS TREŚCI

SESJA. Ewaluacja i poprawianie modelu	7
SESJA. Analiza wymagań	8
SESJA. Doświadczenia z pisania komentarzy do obszarów badawczych	11
SESJA. Raport – obszary badawcze i wymagania, część a i b	14
SESJA. Jak formułować wnioski	15
SESJA. Poziom A – uzasadnienie	18
SESJA. Prezentacja wyników na radzie pedagogicznej	20
SESJA. Prezentacja wyników na radzie pedagogicznej	22
SESJA. Refleksja	25
MATERIAŁY	27

ZJAZD SZKOLENIOWY NR IV

PRZYGOTOWANIE I PREZENTACJA RAPORTU

Cele szczegółowe spotkania:

- Identyfikacja trudności występujących przy analizie i interpretacji danych.
- Doskonalenie umiejętności tworzenia raportu.
- Poznanie zasad prezentacji raportu i facylitacji dyskusji w szkole.
- Refleksja nad rolą wizytatora w procesie ewaluacji.
- Przeprowadzenie ewaluacji szkoleń.

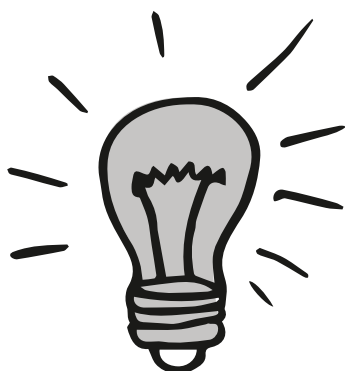
Zadania w terenie (po spotkaniu):

- Przeprowadzenie spotkania z radą pedagogiczną szkoły lub placówki oświatowej i prezentacja wstępnych wyników badania.
- Organizacja dyskusji na temat wyników zawartych w raporcie
- Uruchomienie „pracy z raportem”: wyciąganie wniosków, podejmowanie działań naprawczych itp.

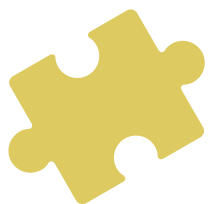

Realizowane na spotkaniu moduły tematyczne:

- Moduł I. System Ewaluacji Oświaty – wprowadzenie (zasady, wartości uwarunkowania).
- Moduł II. Wymagania modelujące „dobrą szkołę”.
- Moduł VI. Przygotowanie raportu i prezentacja.
- Moduł VIII. Komunikacja i refleksja nad uczeniem się.

**Najnowsza wersja rozporządzenia
wraz z załącznikiem
znajduje się na stronie MEN!**

SESJA

EWALUACJA I POPRAWIANIE MODELU

Aktywności

60 minut

Wykład wprowadzający.

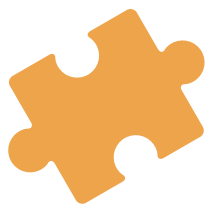
Metody i pomoce dydaktyczne:

- prezentacja;
- rzutnik.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: prezentacja „Gdzie jesteśmy i co dalej?”.

SESJA

ANALIZA WYMAGAŃ

Cel szczegółowy sesji:

- Pogłębienie wiedzy na temat kolejnych wymagań.

Kryteria sukcesu:

OU:

- znają i potrafią zinterpretować wymagania.

Aktywności

2 minuty

Wprowadzenie, podanie celów sesji i zarysowanie struktury sesji.

103 minuty

Analiza wymagań szczegółowych (propozycja I).

W trakcie tej sesji OU pracują w sześciu mieszanych grupach nad trzema wymaganiami (po jednym wymaganiu na dwie grupy). Praca w sześciu grupach. Każda grupa analizuje wskazane wymaganie i jego dwie charakterystyki.

Zadaniem poszczególnych grup jest znalezienie odpowiedzi na następujące pytanie:

- *Jakie działania mogą być realizowane w szkołach w obszarze danego kryterium operacyjnego?*

W zadaniu tym nie chodzi o to, by OU stworzyli zamkniętą listę, ale o uświadomienie spektrum działań, jakie w szkole mogą być prowadzone. Prosimy OU o konkrety (np. nie: *Lekcje w plenerze*, a raczej: *We wrześniu każdego roku uczniowie klas II mają lekcje w ogrodzie zoologicznym*).

Każda grupa przygotowuje na pojedynczych kartkach przykłady działań, które przykleja na plakat z nazwą wymagania, nad którym pracuje. Grupy zastanawiają się też nad pytaniem:

- *Kiedy te działania są wysokiej jakości?*

i pod karteczkami mazakiem zapisują te cechy.

Uwaga! W zależności od dynamiki grupy można zacząć od tego, że rozdajemy poradnik dotyczący wymagań. OU czytają opisy dotyczące tych wymagań i dyskutują o tym: *Co w tym wymaganiu jest najważniejsze?*

Warto pamiętać, że w tym ćwiczeniu ważniejsze jest określenie jakości działania, niż skupienie się na języku kryteriów ewaluacyjnych (aksjologicznych).

Rozdajemy materiał: „Konceptualizacje do wymagań” (do wymagań wskazanych na potrzeby tej sesji).

OP prosi uczestników, by po lekturze ocenili, na ile wykonane przez nich zadania są spójne z tym, co zrobili na początku, by dopasowali kryteria ewaluacyjne do poszczególnych działań i zapisali je flamastrami na plakatach.

Następnie łączymy ze sobą grupy, które pracowały nad tymi samymi wymaganiami i prosimy o dyskusję/porównanie swoich plakatów: w czym jesteście jednomyślni, w czym się różnicie itp.

Prosimy o prezentację głównych wątków z tych rozmów na forum grupy (trzy OU). **Podsumowujemy.**

Analiza wymagań (proponycja II).

Adekwatnie do dynamiki procesu grupowego OP dzieli OU na sześć grup, rozdając materiały pomocnicze: po dwa wymagania (dwie grupy analizują te same wymagania) i jego opis wraz z charakterystyką z „Przewodnika po wymaganiach”. Podczas lektury materiałów grupy zastanawiają nad pytaniami:

- *Jaka jest istota tego wymagania?*
- *Jakie wyzwanie jest w nim zawarte?*

OP inicjuje krótką dyskusję na forum.

Podczas gdy OU analizują wymagania, OP przygotowuje trzy plakaty (po jednym dla każdego wymagania), na każdym z nich rysuje trzy kręgi:

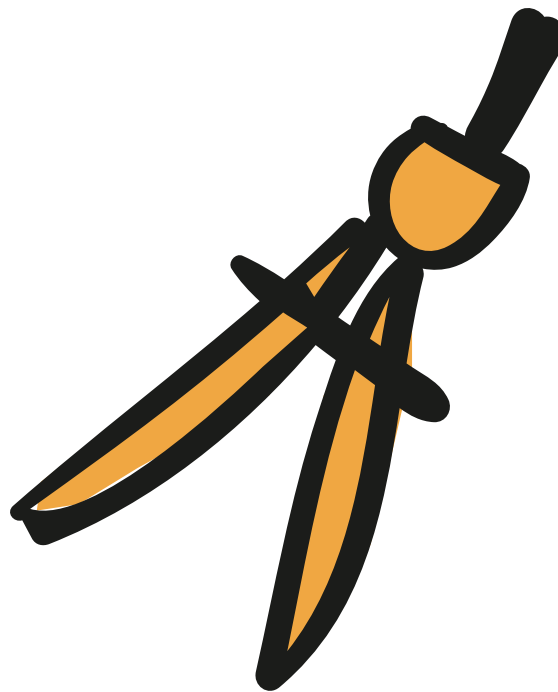
1. ISTOTA WYMAGANIA (**Dlaczego** jest ono ważne, istotne?)
2. JAKIEJ WARTOŚCI POWINNY BYĆ TO DZIAŁANIA? (**Jak?**)
3. JAKIE DZIAŁANIA POWINNA PODJĄĆ SZKOŁA, ABY SPEŁNIĆ TO WYMAGANIE? (**Co?**)

OP zapisuje sformułowaną podczas dyskusji na forum istotę wymagania w środkowym kręgu. Grupy dyskutują nad odpowiedziami na kolejne dwa pytania – jakie działania i jakiej wartości one być powinny?

103 minuty

W pracy metodą „złotych kręgów” zaczynamy od kręgu 1 (**DLACZEGO?**), potem zewnętrzny, czyli 3 (**CO?**), a dopiero na końcu grupy ustalają w kręgu nr 2, jakiej wartości (**JAK?**) powinny być działania. Krąg 2 jest kręgiem jakości – tutaj mogą się pojawić kryteria ewaluacyjne.

W **podsumowaniu** grupy prezentują działania i kryteria (wartości).

SESJA

DOŚWIADCZENIA Z PISANIA KOMENTARZY DO OBSZARÓW BADAWCZYCH

Cel szczegółowy sesji:

- Refleksja po wykonaniu zadania domowego.
- Uspólnianie wiedzy i umiejętności.
- Przygotowanie do pisania komentarza do wymagania.

Kryteria sukcesu:

OU:

- potrafią redagować komentarze do obszarów badawczych;
- znają zasady pisania komentarzy do wymagania.

Aktywności

5 minut

Wprowadzenie, podanie celów sesji i zarysowanie struktury sesji.

25 minut

Komentarze do obszarów badawczych – trudności i sukcesy.

OP proponuje OU krótką rozmowę (ok. 10 minut) w trzyosobowych grupach (uczestnicy powinni pochodzić z różnych szkół) na temat sukcesów i trudności, jakie napotkali podczas pisania komentarzy do obszarów badawczych, oraz tego, jak sobie poradzili z tymi trudnościami. Na forum przedstawiciele „trójek” prezentują wnioski (15 minut).

25 minut

Komentarze – „złote zasady”.

W zespołach badawczych uczestnicy rozmawiają o typowych błędach, które zostały wyłapanie w komentarzach do obszarów badawczych.

Błędy i doświadczenie płynące z pisania komentarzy do obszarów badawczych OU przekładają na „złote zasady”, czyli rady dla piszących komentarze (np. *Pamiętaj, że..., Gdy...*) i prezentują swoje pomysły na forum.

30 minut

Komentarze – recenzja koleżeńska.

OP proponuje OU (zespołom badawczym), aby zrecenzowali sobie nawzajem przygotowane w domu komentarze. Punktem odniesienia dla oceny koleżeńskiej powinny być dostępne na platformie „Konceptualizacje”.

OU zwracają uwagę, czy w przygotowanych komentarzach:

- są odpowiedzi na pytania badawcze?
- są odniesienia do kryterium ewaluacyjnego?
- są kluczowe dane świadczące o spełnieniu kryterium?

Zespoły udzielają sobie nawzajem informacji zwrotnej (jedna OU zostaje przy laptopie zespołu, którego komentarz recenzował jej zespół i udziela IZ).

25 minut

Komentarze do wymagań – wstęp.

OP wyjaśnia, że opis wymagania składa się z *leadu* (wprowadzenia – skondensowanego komunikatu co do dalszej treści), **zestawu komentarzy do obszarów ewaluacji** (kryteriów operacyjnych) wraz z **danymi ilościowymi i jakościowymi**.

Przedstawia zasady pisania *leadu* do wymagania:

- *lead* składa się z dwóch uzupełniających się elementów:
 - pierwszy element jest względnie stały (z możliwością edytowania) i jest dwu-, trzyzdaniowym wprowadzeniem do każdego obszaru ewaluacji, które w sumie składają się na opis wymagania; odwołuje się do kryteriów ewaluacyjnych (aksjologicznych) i pozwala zrozumieć znaczenie wymagania czytelnikowi;
 - drugi element *leadu* to krótkie sformułowanie, w którym znajdują się najważniejsze wnioski z przeprowadzonej analizy oraz wskazanie poziomu spełnienia wymagania.

W prezentacji zasad pisania *leadu* OP korzysta z materiałów pomocniczych oraz odwołuje się do zamieszczonego w „Instrukcji pisania raportu” przykładu.

Metody i pomoce dydaktyczne:

- praca w grupach;
- ocena koleżeńska.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: „Konceptualizacje” (do wymagań); OU znajdują te konceptualizacje na platformie SEO;
- materiał: „Poradnik pisania raportu” (materiał „Poradnik pisania raportu” był na trzecim spotkaniu);
- materiał: „Przykłady leadów”;
- materiał: „Wskaźniki dobrze napisanego leadu”.

SESJA

RAPORT – OBSZARY BADAWCZE I WYMAGANIA (CZĘŚĆ A I B)

Cel szczegółowy sesji:

- Doskonalenie umiejętności pisania komentarzy do wymagań.

Kryteria sukcesu:

OU:

- potrafią redagować komentarze do wymagań.

Aktywności

5 minut

Wprowadzenie, podanie celów i zarysowanie struktury sesji.

1h 40 minut
+1h 45 minut

Piszemy komentarze do wymagań.

Zespoły badawcze – po instrukcji OP – formułują własne komentarze do obszarów badawczych i *leadu*. Obserwując tempo pracy wszystkich zespołów, OP proponuje co jakiś czas tzw. STOP-KLATKI, w celu prezentacji wypracowanych komentarzy na forum oraz recenzji koleżeńskiej.

Praca kontynuowana jest także na kolejnej sesji.

Metody i pomoce dydaktyczne:

- praca w grupach.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: „Poradnik pisania raportu”;
- materiał: „Przykłady *leadów*”;
- materiał: „Wskaźniki dobrze napisanego *leadu*”.

SESJA

JAK FORMUŁOWAĆ WNIOSKI**Cel szczegółowy sesji:**

- Przypomnienie zawartości raportu.
- Omówienie zasad pomocnych podczas formułowania wniosków z raportu.
- Analiza wybranych wniosków.
- Przećwiczenie formułowania wniosków „międzywymaganiowych”,
- Omówienie zasad określania poziomu spełniania wymagań.

Kryteria sukcesu:

OU:

- wiedzą z czego składa się raport końcowy;
- znają zasady formułowania wniosków;
- wiedzą, jakie są podstawowe błędy popełniane podczas tworzenia wniosków;
- potrafią sformułować wniosek „międzywymaganiowy”;
- potrafią, zgodnie z przyjętymi zasadami, przyznać właściwy stopień spełniania wymagań.

Aktywności

5 minut

Wprowadzenie, podanie celów i zarysowanie struktury sesji.

10 minut

Elementy raportu.

OP przypomina, z czego składa się opublikowany raport:

- metryczka (informacja) o szkole;
- metodologia badania – kto, co, kiedy, ile itp.;
- „obraz szkoły”;
- wnioski (mocne strony i problemy dla każdego obszaru i całościowo);
- opis do wymagań + poziomy spełniania wymagań.

30 minut

Formułowanie wniosków.

OP wyjaśnia, że w tej sesji OU poznają zasady formułowania wniosków. Posługując się materiałem „Formułowanie wniosków końcowych z ewaluacji zewnętrznej”, przedstawia przebieg procesu wnioskowania.

Wyjaśnia, że proces wnioskowania zachodzi na wszystkich etapach analizy materiału badawczego:

- wniosek/wnioski wyciągamy z analizy odpowiedzi respondentów na każde pytanie z osobna;
- wniosek/wnioski wyciągamy, analizując wszystkie dane zebrane w danym obszarze badania; odnosimy się do pytań badawczych i kryteriów ewaluacyjnych;
- wniosek/wnioski wyciągamy, patrząc na całość materiału badawczego w danym wymaganiu;

i wreszcie:

- na koniec formułujemy **wnioski końcowe**, analizując całość materiału badawczego.

Prezentuje podstawowe zasady formułowania wniosków – powinny one być zrozumiałe, uprawnione, użyteczne dla szkoły i nie powinny mieć charakteru rekomendacji.

Na podstawie materiału pomocniczego prezentuje możliwe typy wniosków (w tym **wnioski przekrojowe**: odnoszące się do uniwersalnych, kluczowych pojęć, wartości związanych z funkcjonowaniem szkoły/placówki, uczniów i nauczycieli; dotyczące związków między poszczególnymi obszarami badania, wymaganiami; wnioski związane z poziomem spełniania wymagań).

Wyjaśnia, w jakiej kolejności powinny być prezentowane wnioski oraz podaje przykłady **uproszczonych schematów wnioskowania**.

30 minut

Nasze wnioski z raportu – ćwiczenie.

Zadaniem OU jest sformułowanie:

- jednego wniosku do jednego wymagania;
- jednego wniosku „międzywymaganiowego”.

Wypracowane w grupach wnioski są prezentowane i omawiane na forum.

15 minut

Poziom spełniania wymagań – ćwiczenie.

OP przypomina – posługując się prezentacją – zasady określania stopnia spełniania wymagań.

Następnie prosi OU, aby w zespołach ustalili stopień spełniania wymagania do jednego z opisanych wcześniej wymagań.

Na podstawie „Poradnika pisania raportu” przypominają sobie komentarz do wymagania (wszyscy do tego samego) oraz komentarze do obszarów badawczych i charakterystyk D i B do tego wymagania.

Ustalają odpowiedni poziom spełnienia wymagania – poziom spełnienia (literę) piszą na karteczkach typu post-it i oddają ją OP. OP porządkuje post-ity na flipcharcie i formułuje wnioski podsumowujące. Zwraca uwagę na rozbieżności, wyjaśniając skąd się one mogą brać. Wspólnie z wszystkimi OU ustalają jeden, wspólny dla wszystkich poziom spełnienia wymagania.

15 minut

Podsumowanie.

OP odpowiada na pojawiające się pytania.

W rundce podsumowującej prosi OU, aby wskazali najważniejsze elementy tej sesji (*Co było najważniejsze? Co chcę zapamiętać?*).

Metody i pomoce dydaktyczne:

- prezentacja lub plakat z elementami raportu;
- analiza tekstu, praca w zespołach, miniwykład trenera;
- praca w grupach;
- karteczki typu post-it.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: prezentacja „Raport z ewaluacji zewnętrznej”;
- materiał: „Formułowanie wniosków końcowych z ewaluacji zewnętrznej”;
- materiał: „Poradnik pisania raportu”;
- materiał: prezentacja „Raport z ewaluacji zewnętrznej”.

SESJA

POZIOM A – UZASADNIENIE**Cel szczegółowy sesji:**

- Wyjaśnienie i omówienie zasad określania poziomu A.
- Kształcenie umiejętności pisania i argumentowania.
- Przećwiczenie metod określenia poziomu A.

Kryteria sukcesu:

OU:

- potrafią, zgodnie z przyjętymi zasadami, przyznać poziom A do spełnienia wymagań.

Aktywności

15 minut

Przedstawienie celów sesji, wprowadzenie do tematyki.

OP przedstawia cele sesji oraz wprowadza w zagadnienie.

Wyjaśnia, czym charakteryzuje się poziom A i skąd bierze się problem z inflacją „literek” (chodzi o to, że poziom A jest przyznawany szkołom zbyt często, niekoniecznie zgodnie z kryteriami. W społecznym odczuciu każdy poziom „poniżej A” jest już obniżeniem oceny szkoły w tym wymaganiu. To myślenie jest niezgodne z duchem rozporządzenia, które jedynie poziom E uznaje za niesatysfakcjonujący). We wprowadzeniu warto podkreślić, że D to poziom satysfakcjonujący (nie mierny czy dostateczny, ale już dobry; oraz że wszystko oprócz E świadczy pozytywnie o szkole).

OP powinna też zwrócić uwagę uczestników na to, że A to poziom wybitny i zbyt duża liczba A powoduje, że raport (i szkoła) jest niewiarygodny.

Po wprowadzeniu OP zespoły prezentują jedno wymaganie, którego stopień realizacji ocenili w raportach na A. Uzasadniają, dlaczego przyznali poziom A, podając argumenty/dowody z raportu.

10 minut

Sztuka argumentowania.

OP zapoznaje OU z wybranymi metodami pomocnymi w procesie określania poziomu A.

Na tej sesji można wykorzystać jedną z metod do testowania spełniania wymagania (np. Most do A lub metodę Benjamina Franklina).

45 minut

Sztuka argumentowania – ćwiczenie.

OU ćwiczą – na podstawie własnego opisu lub opisu dostarczonego przez OP – wykorzystanie poznanych metod do formułowania argumentów za spełnieniem poziomu A. Wyniki pracy w grupach prezentują na forum.

Po prezentacjach zespołowych OP inicjuje dyskusję nad tym, czy w opisie wymagania rzeczywiście znajdują się argumenty potwierdzające poziom spełnienia wymagania. Tworzy przestrzeń na pytania OU, wyjaśnia wątpliwości.

15 minut

Podsumowanie sesji.**Metody i pomoce dydaktyczne:**

- miniwykład;
- dyskusja na forum;
- rzutnik.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: „Most do A”;
- materiał: „Metoda Benjamina Franklina”;
- materiał: „Opis wymagania na poziomie A” (materiał to jeden z opisów stworzonych przez OU).

SESJA

PREZENTACJA WYNIKÓW NA RADZIE PEDAGOGICZNEJ

Cel szczegółowy sesji:

- Zwrócenie uwagi na znaczenie wspólnej dyskusji nad wynikami.
- Zapoznanie ze sposobami pracy warsztatowej nad raportem.
- Przygotowanie do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami podczas prowadzenia dyskusji.

Kryteria sukcesu:

OU:

- rozumieją wagę dyskusji RP nad wynikami raportu;
- potrafią dyskutować;
- potrafią poprowadzić część warsztatową spotkania z RP.

Aktywności

5 minut

Wprowadzenie, podanie celów i zarysowanie struktury sesji.

90 minut

Symulacja części warsztatowej RP.

Celem tego ćwiczenia będzie przygotowanie przez OU części warsztatowej spotkania z radą pedagogiczną, przećwiczenie jej oraz omówienie i wypracowanie rekomendacji (zestawu dobrych rad).

Zespoły przygotowują scenariusz warsztatowej części spotkania z radą – planują szczegółowo, co powinno zostać powiedziane/określone na potrzeby każdej z części warsztatu, czyli:

- we wprowadzeniu nauczycieli w tematykę spotkania;
- w części dzielącej zadania między uczestników spotkania;
- w części facylitacyjnej spotkania, w której zbierane są uwagi do raportu i rekomendacje).

Po zaplanowaniu przebiegu warsztatu – wg opracowanego scenariusza na radę pedagogiczną (materiał: „Scenariusz spotkania z RP – prezentacja wyników ewaluacji”) – zespoły przygotowują się do „odegrania” (symulacji) tego spotkania.

OP losuje jeden zespół, który przeprowadzi symulację dyskusji nad raportem w całości lub dzielimy grupę na pięć zespołów i każdy z nich przeprowadzi jedną część symulacji.

Po zakończeniu symulacji OP pyta odgrywających:

- *Jak się czuli podczas prowadzenia?*
- *Co ich zdaniem było sukcesem?*
- *Co chcieliby zmienić?*

Prosi też pozostałych OU o wnioski płynące z obserwacji symulacji. Warto zadbąć o to, aby w omówieniu pojawiły się zarówno wnioski dotyczące zachowań, które warto promować, jak i te, których warto unikać.

OP zapisuje na plakacie propozycje dobrych rad (wskazówek).

5 minut

Podsumowanie sesji.

Metody i pomoce dydaktyczne:

- praca w zespołach;
- symulacja;
- praca z tekstem źródłowym.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: „Scenariusz spotkania z RP – prezentacja wyników ewaluacji”;
- materiał pomocniczy: „Fragmenty raportów ze szkół”.

SESJA

PREZENTACJA WYNIKÓW NA RADZIE PEDAGOGICZNEJ

Cel szczegółowy sesji:

- Zaznajomienie z zasadami i sposobami merytorycznej i atrakcyjnej prezentacji i wizualizacji wyników ewaluacji.
- Zwrócenie uwagi na znaczenie prezentacji dla szkoły (szansa dyskusji i rozwoju) i wizytatorów (możliwość przedyskutowania wyników).
- Zapoznanie OU ze sposobami komunikowania wyników.

Kryteria sukcesu:

OU:

- rozumieją wagę prezentacji wyników i dyskusji;
- wiedzą po co, komu i jak prezentować wyniki;
- potrafią i wiedzą, po co dyskutować;
- przećwiczyli prezentację wyników.

Aktywności

5 minut

Wprowadzenie, podanie celów i zarysowanie struktury sesji.

25 minut

Prezentacja wyników badania.

OP omawia cele prezentacji wyników badania. Są to:

- zapoznanie rady pedagogicznej z wynikami (korzyść dla rady);
- odniesienie się rady pedagogicznej do wyników (korzyść dla rady);
- poznanie opinii rady pedagogicznej na temat wyników (korzyść dla wizytatora).

Wykorzystując materiał pomocniczy, pokazuje jeden z możliwych wariantów komunikowania wyników (to część III scenariusza spotkania z RP):

- Wizytator prezentuje wyniki ewaluacji: prezentacja 12 wymagań (*leadów*) – jedno wymaganie na jednym slajdzie.

- Wizytator zadaje pytanie: *Jaki będzie twój/wasz pierwszy krok?* I proponuje dyskusję moderowaną.
- Wizytator prezentuje poziomy spełniania wymagań oraz swoje propozycje wniosków wynikających z badania.

75 minut

Jak przygotować prezentację wyników badania?

OP omawia zasady tworzenia slajdów, zwraca uwagę na ich zawartość merytoryczną, przejrzystość oraz czas prezentacji.

Następnie proponuje OU pracę w zespołach: ich zadaniem będzie opracowanie slajdów, którymi posłużą się do prezentacji wyników ewaluacji. Do jednego wybranego slajdu przygotowują komentarz słowny – na kolejnej sesji będą mieli okazję go zaprezentować.

100 minut

Prezentacja wyników badania – ćwiczenie.

OP podaje zasady prezentacji oraz czas jej trwania. Prezentacja wyników dla jednego wymagania nie powinna zająć więcej niż 3 minuty.

W trakcie wystąpienia przedstawiciela jednego zespołu OU obserwują prezentację i udzielają informacji zwrotnej wg punktów:

- *Co jest dobre w prezentacji?*
- *Co warto/można poprawić?*

Część z informacją zwrotną można zrobić na forum po każdej prezentacji lub – jeśli jest zbyt mało czasu – można poprosić obserwatorów, żeby podczas trwania prezentacji przygotowali na kartkach pisemną IZ i po prezentacji przekazali ją zespołowi prezentującemu slajd.

Zasady prezentacji zespołowych:

- każdy zespół ma maksymalnie 10 minut na prezentację (3 minuty: wstęp do prezentacji wyników + 2 minuty prezentacji + 2 minuty: organizacja).

Po wszystkich prezentacjach zespołowych tworzymy *catalog dobrych praktyk*: wskazówek, czego unikać podczas prezentacji wyników ewaluacji. Zapisujemy je na plakacie.

5 minut

Podsumowanie sesji.

15 minut

Podsumowanie.

Metody i pomoce dydaktyczne:

- miniwykład;
- praca w zespołach;
- praca w grupach.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: „Scenariusz spotkania z RP – prezentacja wyników ewaluacji”.

SESJA

REFLEKSJA

SPOTKANIE ODBYWA SIĘ W MAŁEJ GRUPIE

Cel szczegółowy sesji:

- Podsumowanie całości spotkania.
- Refleksja na temat korzyści z warsztatów z pozycji uczestnika.
- Ewaluacja zajęć.

Kryteria sukcesu:

OU:

- są świadomi tego, czego się nauczyli;
- potrafią wskazać, czego na zajęciach im zabrakło.

Aktywności

5 minut

Prezentacja celów sesji oraz jej struktury.

15 minut

OU zostają podzieleni na małe grupy (pary). Każdej z par przydzielamy refleksję na temat jednej lub dwóch sesji i prosimy, by zastanowili się i zapisali, czego się nauczyli podczas wskazanych sesji oraz czego im zabrakło. Wnioski zapisują na materiale: *Formatka do refleksji*.

Następnie proponujemy krótką rundkę na forum: pary przedstawiają najważniejsze wnioski, pozostali mogą je uzupełniać.

Jeśli czas na to pozwala, można zamknąć sesję rundką zdań niedokończonych: *Z czym wychodzę...*

Metody i pomoce dydaktyczne:

- praca w parach.

Materiały z pakietu szkoleniowego:

- materiał: formatka do refleksji.

MATERIAŁY

PRZYPOMINANIE CELU I TEMATU PRACY GRUPY

LP	WSKAŹNIKI POPRAWNIE OPISANEGO OBSZARU	TAK	NIE	CZĘŚCIO- WO	UWAGI (NIE DOTYCZY)
1.	Opis obszaru jest odpowiedzią na pytania badawcze.				
2.	Opis obszaru zawiera wnioski odnoszące się do kryterium ewaluacyjnego.				
3.	Wnioski nie są powtórzeniem charakterystyki.				
4.	Wnioski pokazują specyfikę placówki wynikającą z badań.				
5.	Wnioski są prorozwojowe.				
6.	Przy przywołaniu danych zastosowano następujące kryteria:				
A.	Dane zostały użyte jako element argumentacji, nigdy dla nich samych (dane kluczowe). Uzasadniają wnioski.				
B.	Dane zostały użyte w postaci uwzględniającej triangulację (jeżeli jest taka możliwość).				
C.	Dane zostały przedstawione w postaci przekształconej (są przeanalizowane).				
D.	Przy używaniu takich zwrotów, jak większość, mniejszość respondentów, podano procenty odpowiedzi lub liczbę wskazań (pamiętając jednocześnie o zasadzie przywoływania kluczowych i przekształconych danych).				
E.	Dane ilościowe przedstawiono w formie procentów (dla dużych prób), liczb (dla małych prób, poniżej 100 badanych) lub ułamków (np. trzy czwarte).				
F.	Dane z pytań otwartych w ankietach przywołano w formie skategoryzowanej.				
G.	Dane jakościowe z wywiadów przedstawiono w formie typologizacji lub streszczeń odpowiedzi.				
H.	Wskazano źródła kluczowych danych.				

LP	WSKAŹNIKI POPRAWNIE OPISANEGO OBSZARU	TAK	NIE	CZĘŚCIO- WO	UWAGI (NIE DOTYCZY)
7.	W komentarzu umieszczono cytaty jako ilustrację tendencji widocznych u rozmówców (nieobligatoryjnie).				
8.	Wykorzystano tło do analizy danych (jeżeli jest to uzasadnione).				
9.	W odpowiednich miejscach czytelnik odsyłany jest do właściwej tabeli lub wykresu. Pojawia się np. zapis <i>Patrz tabela 4.</i>				
10.	Opis obszaru jest syntetyczny – nie przekracza kilku, maksimum kilkunastu zdań.				

PREZENTACJA WYNIKÓW NA RADZIE PEDAGOGICZNEJ

Scenariusz spotkania z radą pedagogiczną – prezentacja raportu z ewaluacji zewnętrznej.

Cele spotkania:

- prezentacja wyników ewaluacji zewnętrznej;
- zapoczątkowanie dyskusji nad wynikami ewaluacji zewnętrznej;
- przygotowanie przez szkołę rekomendacji i działań.

Przebieg spotkania:

I część – wstęp (30 minut)

Powitanie nauczycieli.

Przedstawienie celów spotkania:

- prezentacja wyników raportu;
- wypracowanie wniosków i rekomendacji.

Omówienie przebiegu spotkania.

II część – warsztaty: Co dla nas wynika z raportu? (90 minut)

Nauczyciele pracują w kilku grupach (mogą pracować w kilku odrębnych salach). Każda grupa otrzymuje fragment raportu. Zadaniem poszczególnych grup jest przygotowanie odpowiedzi na pytania:

Jakie ważne informacje dla naszej szkoły znaleźliśmy w tym fragmencie raportu?

Jakie wnioski dla naszej szkoły wyływają z raportu?

Jakie działania w związku z tym powinniśmy podjąć?

Każda grupa przygotowuje plakaty z odpowiedziami na pytania (jeden plakat – jedna odpowiedź).

Prezentacja wyników prac grup na forum.

Dyskusja na forum.

III część – prezentacja wyników ewaluacji (45 minut)

Proponujemy, by przed spotkaniem raport w wersji roboczej pokazać dyrektorowi.

Wizytatorzy prezentują wyniki ewaluacji: prezentacja 12 wymagań (*leadów*) w PPT (jedno wymaganie na jednym slajdzie).

Wizytatorzy zadają pytanie: *Opracowaliście rekomendacje i działania, usłyszeliście wyniki ewaluacji (raport), zastanówcie się, jaki będzie twój/wasz pierwszy krok? Co macie zamiar z tym zrobić?* – dyskusja moderowana przez wizytatorów.

Wizytatorzy prezentują poziomy spełniania wymagań oraz swoje propozycje wniosków wynikających z badania (należy pamiętać, że wnioski szkoły są wartościowe dla wizytatorów, mogą je włączyć do raportu).

Propozycja ostatniego slajdu: Raport to koniec? Początek? (możliwa dyskusja).

FORMATKA DO REFLEKSJI PO SPOTKANIU

MODUŁ/SESJE	Co mi pomagało się uczyć?	Co mi utrudniało uczenie się?
I. SYSTEM EWALUACJI OŚWIATY – WPROWADZENIE (ZASADY, WARTOŚCI I UWARUNKOWANIA) Sesja: Ewaluacja i poprawianie modelu <i>Prowadzący:</i>		
II. WYMAGANIA MODELUJĄCE „DOBRA SZKOŁĘ” Sesja: Analiza wymagań <i>Prowadzący:</i>		
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja: Doświadczenia z pisania komentarzy do obszarów badawczych <i>Prowadzący:</i>		
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja: Raport – wymagania (część a i b) <i>Prowadzący:</i>		
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja: Poziom A – uzasadnienie 1 <i>Prowadzący:</i>		

MODUŁ/SESJE	Co mi pomagało się uczyć?	Co mi utrudniało uczenie się?
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja: Jak formułować wnioski <i>Prowadzący:</i>		
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja: Prezentacja wyników na radzie pedagogicznej, cz. 1 <i>Prowadzący:</i>		
VI. PRZYGOTOWANIE RAPORTU I PREZENTACJA Sesja : Prezentacja wyników na radzie pedagogicznej, cz. 2 <i>Prowadzący:</i>		
VII. ROLA ZAWODOWA WIZYTATORA DS. EWALUACJI I DYREKTORA Sesja: Refleksja <i>Prowadzący:</i>		

JAK WYGLĄDA PROCES WNIOSKOWANIA?

Proces wnioskowania zachodzi na wszystkich etapach analizy materiału badawczego:

- wniosek/wnioski wyciągamy z analizy odpowiedzi respondentów na każde pytanie z osobna;
- wniosek/wnioski wyciągamy, analizując wszystkie dane zebrane w danym obszarze badania;
- formułując wnioski, odnosimy się do pytań badawczych i kryteriów ewaluacyjnych;
- wniosek/wnioski wyciągamy, uwzględniając całość materiału badawczego w danym wymaganiu;
- formułujemy wnioski końcowe, analizując całość materiału badawczego.

WNIOSKI KOŃCOWE

Sformułowane wnioski końcowe powinny być:

- zrozumiałe;
- uprawnione (wynikające z zebranego materiału badawczego);
- użyteczne dla szkoły, pokazujące obszary, w których szkoła dobrze funkcjonuje, i te, które wymagają doskonalenia;
- nie powinny mieć charakteru rekomendacji, rozumianych jako sugerowanie sposobu rozwiązania problemu.

TYPY WNIOSKÓW

Wnioski przekrojowe, dotyczące całego materiału badawczego:

- **wnioski odnoszące się do uniwersalnych, kluczowych pojęć, wartości** związanych z funkcjonowaniem szkoły/placówki (np. rozwój indywidualny uczniów, nauczycieli; rozwój organizacji; inspirowanie do rozwoju; demokracja; uczenie się; kompetencje uczniów i nauczycieli, wychowanie; współpraca, partycypacja, dialog; promowanie edukacji; bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne, klimat szkoły, kultura szkoły; motywacja itp.);
- **wnioski dotyczące związków między poszczególnymi obszarami badania czy wymaganiami** (np. przestrzegane są normy, bo w odpowiedni sposób kształtuje się postawy; właściwe sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego umożliwia doskonalenie organizowania procesów edukacyjnych);
- **wnioski związane z poziomem spełniania wymagań** (zestawiające mocne strony funkcjonowania szkoły z tymi obszarami, które wymagają poprawy; odnoszące się do szczególnie istotnych konkluzji wynikających z analizy danych w konkretnym wymaganiu, obszarze).

Przykłady wniosków przekrojowych

Obserwowane trudności w relacjach między uczniami a nauczycielami, brak u około 20% badanych uczniów poczucia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego oraz liczne bariery w komunikacji interpersonalnej uniemożliwiają tworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się.

Uczniowie mają poczucie sukcesu i satysfakcji z realizowanych w szkole zadań, doceniania przez innych, co wpływa na ich pozytywny stosunek do szkoły i uczenia się.

Powszechny brak u uczniów poczucia wpływu na to, co dzieje się w szkole, może wiązać się z ich obserwowaną niechęcią do podejmowania jakichkolwiek inicjatyw.

W szkole w niewielkim stopniu tworzy się warunki do inicjatyw uczniowskich. Utrudnia to kształtowanie u uczniów kompetencji związanych z przedsiębiorczością, kreatywnością, odpowiedzialnością czy współpracą.

Szkoła przykłada dużą wagę do osiągnięcia wysokich wyników uczniów z egzaminu maturalnego, w małym stopniu dba o tworzenie właściwych relacji między nauczycielami a uczniami. Uczniowie nie są traktowani w szkole podmiotowo.

Uczniowie mają poczucie sensu i przydatności nabywanej wiedzy: dostrzegają związki między wiedzą szkolną a wiedzą użyteczną dla nich w codziennym życiu, wiedzą, po co się uczą, i wiedzą, jak się uczyć.

Wnioski związane z koncepcją pracy szkoły/placówki, diagnozujące, czy realizowane przez szkołę/placówkę cele i wynikające z nich działania i metody działań są adekwatne do przyjętej koncepcji.

Ten typ wniosków uwzględniamy, jeśli badana jest koncepcja pracy: przyglądamy się założeniom koncepcji pracy szkoły, a następnie szukamy w całym raporcie (nie tylko w danych do pierwszego wymagania) odpowiedzi, czy koncepcja jest realizowana.

PROPOZYCJA PORZĄDKU PRZEDSTAWIENIA WNIOSKÓW

- wnioski związane z koncepcją pracy szkoły/placówki;
- wnioski przekrojowe, dotyczące całego materiału badawczego.

FORMUŁOWANIE WNIOSKÓW

1. Wnioski przekrojowe, dotyczące całego materiału badawczego, odnoszące się do uniwersalnych, kluczowych pojęć (priorytetów) związanych z funkcjonowaniem szkoły/placówki, wpisanych w wymagania:

- przeglądanie materiału badawczego/raportu pod kątem wybranych kluczowych pojęć;
- wybieranie najważniejszych ilościowych i jakościowych danych związanych z wybranymi kluczowymi pojęciami;
- zestawienie danych;
- zastosowanie jednego ze schematów wnioskowania i wyciągnięcie wniosku.

2. Wnioski dotyczące związku między poszczególnymi obszarami badania, wymaganiami – wnioski związane z poziomem spełniania wymagań:

- analiza raportu: *Jakie są mocne strony szkoły? Jakie szkoła ma problemy? Z czego mogą wynikać problemy szkoły (co wpływa na niepowodzenia), a z czego sukcesy (co się udaje i dlaczego)? Czy widać tu związki między różnymi obszarami funkcjonowania szkoły? Czy występują wpływające na siebie zjawiska, procesy, na które warto zwrócić uwagę?;*
- zestawienie wyodrębnionych danych;
- zastosowanie jednego ze schematów wnioskowania i wyciągnięcie wniosku.

3. Wnioski dotyczące związku między poszczególnymi obszarami badania, wymaganiami – wnioski związane z koncepcją pracy szkoły/placówki:

- tworzymy tabelę, w której wpisujemy w pierwszą kolumnę założenia koncepcji pracy szkoły, w drugą przykłady realizowanych działań/stosowanych metod, w trzecią zaś wnioski dotyczące tego, czy szkoła realizuje założenia koncepcji (np. czy są przykłady działań czy ich brak; czy podejmowane działania te są adekwatne do założeń koncepcji).

Przykłady uproszczonych schematów wnioskowania

- **wniosek z dowodzenia indukcyjnego**, przyczynowo-skutkowy („to i to i to i to jest w szkole, to znaczy że...”),
- **wniosek z dedukcji** („jest tak, bo to i to...”),
- **wniosek z porównania**, z podobieństwa, z przeciwieństwa, („tu jest tak, jak..., więc”, „tu jest tak, ale tam jest...”, „to jest takie, ale tamto jest...”).

METODA BENJAMINA FRANKLINA

TESTOWANIE SPEŁNIENIA WYMAGANIA

Wpisz do tabeli argumenty. Określ wagę każdego z nich w skali od 1 do 4 (gdzie 1 oznacza „mało ważny”, a 4 – „bardzo ważny”). Usuń część z nich, skracając po jednym argumentem tej samej wagi z każdej strony. Podsumuj wagę pozostawionych argumentów, ustalając, które przeważają.

	ARGUMENTY ZA OSIĄGNIĘCIEM POZIOMU A	WAGA	ARGUMENTY ZA OSIĄGNIĘCIEM POZIOMU B	WAGA
	SUMA PUNKTÓW PO SKRÓCENIU		SUMA PUNKTÓW PO SKRÓCENIU	

MOST DO A

TESTOWANIE SPEŁNIENIA WYMAGANIA

Jeśli – twoim zdaniem – opis kryteriów i wymagania pozwala twierdząco odpowiedzieć na zadane pytanie, to oznacz przęśło jako zbudowane.

	PRZĘŚŁO: KRYTERIA	PRZĘŚŁO: ŹRÓDŁA	PRZĘŚŁO: JAKOŚĆ	PRZĘŚŁO: SYSTEMATYCZ- NOŚĆ	PRZĘŚŁO: METRYCZKA	
B 	Czy spełnione zostały wszystkie kryteria?	Czy opinia o ich spełnieniu jest powszechna i wyrażana przez najbardziej zainteresowanych?	Czy potrafię jednym zdaniem opisać tę szczególną, intrygującą rzecz (z zakresu wymagania), którą chciałbym w badanej placówce pokazać reprezentantom innych, podobnych placówek jako rzecz wartą naśladowania?)	Czy opisane w poprzednim przęśle działania mają charakter stały i systematyczny?	Czy na sukces opisanych działań decydujący wpływ miała sama badana placówka? (Czy nie zdecydowały czynniki od niej niezależne, np. korzystny wpływ środowiska?)	A

Przykładowe cechowania kwestionariusza za pomocą skali rang

Oto lista cech przydatnych w pomyślnym funkcjonowaniu młodego człowieka w dzisiejszym świecie, do których może Pani/Pan przywiązywać większą lub mniejszą wagę. Proszę wpisać odpowiadające poszczególnym cechom symbole literowe kolejno do kratek skali od 1 do 9 porządkując je tak aby cecha, która dla Pani/Pana ma największą wagę znalazła się w pierwszej kratce druga najważniejsza cecha – w drugiej, itd.

A – kultura osobista;

B – umiejętność dokonania samooceny;

C – otwartość;

D – umiejętność współpracy;

E – poczucie odpowiedzialności;

F – refleksyjność;

G – umiejętność rozwiązywania problemów;

H – umiejętność rozpoznawania własnych i cudzych emocji oraz radzenia sobie z nimi;

I – proaktywność (otwartość na zmiany).

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Przykładowe cechowania kwestionariusza za pomocą skali pozycyjnej

Jak często razem z uczniami i z rodzicami analizuje Pani/Pan działania w niżej wymienionych zakresach? Proszę udzielić tylko jednej odpowiedzi dla każdego zakresu.

	stale	bardzo często	często	czasami	nigdy
Oceny szkolne uczniów					
Nieformalne oceny uczniów					
Kultura zachowania					
Aktywność na lekcjach					
Postawy prospołeczne					
Współdziałanie					

Przykładowe cechowania kwestionariusza za pomocą skali semantycznej

Proszę zaznaczyć swoje oceny najlepiej odzwierciedlające Pani/Pana opinię na temat informacji uzyskiwanej w szkole o swoim dziecku (każda skala reprezentuje jedną cechę o pięciostopniowej intensywności).

szybka	wolna
wspierająca	blokująca
intymna	publiczna
rzeczowa	ogólnikowa

Przykładowe cechowania kwestionariusza za pomocą skali Stapela

Niżej podano cechy ważne dla naszej szkoły. Prosimy wskazać jak, Pani/Pana zdaniem, należy ocenić poszczególne cechy. Jeśli ocenia Pani/Pan daną cechę pozytywnie prosimy wskazać w jakim stopniu jest ona pozytywna przez zakreślenie jednej z kratek od +3 do +1. Jeżeli ocena ta jest negatywna prosimy zaznaczyć jej stopień odpowiednio od -1 do -3.

Skuteczność nauczania	B. kształtowanie postaw	C. budowanie do uczenia się	D. przestrzeganie	
			klimatu współdziałania	norm współżycia
	+3	+3	+3	+3
	+2	+2	+2	+2
	+1	+1	+1	+1
	-1	-1	-1	-1
	-2	-2	-2	-2
	-3	-3	-3	-3

Przykładowe cechowania kwestionariusza za pomocą skali Likerta

Niżej wymieniono kilka czynników wpływających na efektywność szkoły kładącej nacisk na nauczanie. Prosimy o podanie swojej opinii przez zaznaczenie odpowiedniego miejsca przy każdym z czynników.

	Całkowicie się zgadzam	Zgadzam się	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Nie zgadzam się	Całkowicie się nie zgadzam
1. osiągnięcia uczniów są stale doceniane w sposób formalny i nieformalny	5	4	3	2	1
2. metody nauczania i inne działania w szkole nastawione są na wyniki uczniów i podnoszenie poziomu ich odpowiedzialności i umiejętności	5	4	3	2	1
3. nauczyciele używają wielu metod, aby motywować uczniów do nauki i zwiększyć aktywny udział uczniów w procesie dydaktycznym	5	4	3	2	1

Przykłady *leadów*

Przykład 1

Szkoła posiada koncepcję pracy przyjętą uchwałą rady pedagogicznej oraz zaakceptowaną przez radę rodziców i samorząd uczniowski. Założenia koncepcji pracy szkoły oraz działania podejmowane w celu jej realizacji uwzględniają potrzeby rozwojowe uczniów i potrzeby środowiska. Szkoła nie stworzyła przestrzeni do partnerskiego i aktywnego udziału rodziców i uczniów w tworzeniu lub modyfikacji koncepcji, ale umożliwia im wpływ na podejmowane działania, które dają im poczucie uczestnictwa w jej realizacji.

Przykład 2

Sposób planowania oraz realizacja procesów edukacyjnych, w zakresie stosowanych metod, dostosowane są do potrzeb i możliwości uczniów, co skutkuje dużą aktywnością i zaangażowaniem uczniów obserwowanym na lekcjach. Nauczyciele oceniają uczniów zgodnie z ustalonymi zasadami, a proces oceniania uczniowie odbierają jako zjawisko pozytywne, służące ich rozwojowi i jako czynnik motywujący do nauki. Prowadzenie w ramach lekcji wychowania fizycznego zajęć narciarstwa biegowego nosi znamiona przedsięwzięcia nowatorskiego i jest znaczącym przedsięwzięciem w warunkach wiejskiej szkoły.

Przykład 3

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej. Nauczyciele, realizując podstawę programową, uwzględniają osiągnięcia uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego, a wnioski formułowane na podstawie uzyskanych informacji służą szkole do planowania działań w pracy z uczniami na lekcjach i zajęciach dodatkowych. Wdrażane wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów nie zawsze przyczyniają się do wzrostu wyników kształcenia, chociaż pozwalają na odniesienie przez uczniów sukcesów literackich i muzycznych, a w szczególności sportowych, między innymi w narciarstwie biegowym na etapie ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

Przykład 4

Uczniowie wspomagani przez nauczycieli są zaangażowani na lekcjach, na zajęciach dodatkowych, w organizowaniu konkursów, redagowaniu gazetki szkolnej oraz podejmują różnorodne działania artystyczne, sportowe, charytatywne na rzecz własnego rozwoju. Udział uczniów w zespołach muzycznych i ich uczestnictwo w licznych imprezach na rzecz lokalnego środowiska służą promowaniu miejscowości i regionu.

Przykład 5

Uczniowie czują się w szkole bezpiecznie, a systematycznie podejmowane działania oraz ich analiza i modyfikacje są celowe i dostosowane do potrzeb. Ustalanie zasad postępowania i współzycia odbywa się z udziałem wszystkich podmiotów szkoły, co wpływa na zdyscyplinowanie uczniów, nauczycieli i sprawia, że relacje między członkami społeczności szkolnej oparte są na wzajemnym szacunku i zaufaniu.

Przykład 6

W szkole prowadzona jest diagnoza możliwości psychofizycznych oraz potrzeb edukacyjnych uczniów. Organizowane zajęcia rozwijające i dodatkowe dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju dostosowane są do potrzeb każdego ucznia, jednak co czwarty ankietowany rodzic stwierdza, że nauczyciele, pomimo potrzeby, nie zawsze udzielają rad i wsparcia w trudnych dla ich dzieci sytuacjach. W szkole nie występują przypadki dyskryminacji wśród uczniów, a prowadzone działania profilaktyczne związane są z kształtowaniem wśród uczniów społecznie oczekiwanych postaw.

Przykład 7

Nauczyciele współpracują z sobą w organizowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych oraz wspólnie podejmują decyzje o ich ewentualnej modyfikacji. Wspólne rozwiązywanie problemów, dokonywanie ewaluacji własnej pracy oraz doskonalenie metod i formy współpracy pomiędzy nauczycielami nie ma charakteru działalności zorganizowanej, planowej i systematycznej. Uzyskiwanie przez nauczycieli wzajemnej pomocy najczęściej opiera się na wymianie doświadczeń i doradzaniu, wspólnym organizowaniu i prowadzeniu działań oraz wymianie pomocy dydaktycznych.

Przykład 8

Nauczyciele uczestniczą w działaniach kształtujących pozytywny klimat uczenia się oraz wskazują uczniom wartość uczenia się przez całe życie. Pozyskiwanie przez szkołę informacji o losach absolwentów widoczne jest w prowadzonych kronikach: Kronice UKS „Krokus”, Kronice Klubu Szkół Westerplatte, Kronice Szkoły i Kronice Gości oraz w artykułach gazetki szkolnej „Bez Tytułu”. Szkoła podejmuje wiele działań, służących promowaniu wartości edukacji, poprzez prezentowanie lokalnej społeczności umiejętności i osiągnięć uczniów oraz kultywowanie regionalnych i sportowych tradycji miejscowości.

Przykład 9

Szkoła pozytywnie reaguje na zgłaszane przez rodziców pomysły. Partycypacja rodziców w procesach decyzyjnych i działaniach polega przede wszystkim na ich udziale w realizacji szkolnych przedsięwzięć, zgłaszaniu postulatów dotyczących organizacji pracy szkoły lub bezpieczeństwa uczniów oraz dofinansowania szkoły. W opinii rodziców, w podejmowanie

działań na rzecz uczniów i szkoły, angażują się przede wszystkim rodzice z trójek klasowych. Działania szkoły mające na celu zachęcanie rodziców do zgłaszania inicjatyw są mało skuteczne – większość ankietowanych rodziców twierdzi, że w bieżącym oraz poprzednim roku szkolnym nie zgłaszała żadnych propozycji działań.

Przykład 10

Szkoła podejmuje liczne działania na rzecz środowiska lokalnego, które służą zaspokajaniu jego potrzeb. Działania prowadzone we współpracy z podmiotami lokalnego środowiska, obejmują organizację zajęć pozalekcyjnych i profilaktycznych, przyznawanie stypendiów dla najlepszych uczniów, pozyskiwanie sprzętu dla szkoły oraz udzielanie pomocy socjalnej uczniom potrzebującym. Szkoła, poprzez swoje działania, promuje gminę Czarny Dunajec i integruje lokalną społeczność, a jej współpraca z instytucjami i organizacjami wpływa korzystnie na rozwój zdolności i zainteresowań uczniów oraz kształtowanie postaw obywatelskich. Zarówno szkoła, jak i współpracujący z nią partnerzy oraz rodzice pozytywnie oceniają wzajemne korzyści wynikające ze wspólnej realizacji zadań.

Przykład 11

Prowadzone w szkole analizy wyników ewaluacji wewnętrznej i sprawdzianu zewnętrznego służą planowaniu działań dydaktycznych na poziomie całej szkoły, klasy oraz indywidualnych uczniów. W szkole monitoruje się przebieg procesów edukacyjnych i prowadzonych działań w celu doskonalenia umiejętności uczniów, modyfikacji metod pracy, unowocześniania bazy dydaktycznej oraz doskonalenia sposobów współpracy z rodzicami. Wyniki uzyskane z badań zewnętrznych nie są powszechnie wykorzystywane do planowania działań w zakresie doskonalenia przebiegu procesów edukacyjnych. Szkoła prowadzi stałą współpracę z absolwentami i wykorzystuje ich potencjał i sukcesy w prowadzonych działaniach dydaktycznych i wychowawczych.

Przykład 12

Podejmowane działania we współpracy z organem prowadzącym, rodzicami, partnerami i instytucjami w zakresie nauczania i uczenia się, wychowania oraz poprawy warunków lokalowych są adekwatne do potrzeb szkoły. Nowoczesna sala gimnastyczna wraz z wyposażeniem stanowi mocną stronę szkoły, a zaplanowana budowa nowego obiektu szkoły na kolejne dwa lata zapewni uczniom, nauczycielom odpowiednie warunki do nauki i realizacji zadań. Wnioski i rekomendacje z przeprowadzanej przez zespoły nauczycieli ewaluacji wewnętrznej oraz z nadzoru pedagogicznego służą podejmowaniu działań ukierunkowanych na rozwój i doskonaleniu organizacji pracy w szkole. Dyrektor wspiera nauczycieli i uczniów w zakresie prowadzonych nowatorskich rozwiązań. Wyniki badań wskazują, że organy tworzące społeczność szkolną nie mają powszechnego udziału w procesie podejmowania decyzji dotyczących szkoły.

Scenariusz przykładowych zajęć

Scenariusz przykładowych zajęć dla Rady Pedagogicznej. Temat: Wymagania wobec szkoły.

Cele:

- Zapoznanie Rady Pedagogicznej z treścią wymagań państwa wobec szkół – załącznik do rozporządzenia MEN w sprawie wymagań.
- Wzbudzenie refleksji na temat możliwych działań związanych z podnoszeniem jakości pracy szkoły.

Czas	Przebieg	Materiał
45 min.	<p>Osoba prowadząca dzieli RP na grupy (w zależności od liczebności Rady, zespoły powinny liczyć 4–5 osób). Każda z grup otrzymuje w miarę równą ilość pasków. Zadaniem grupy jest porozmawiać na temat zawartości „pasków” i pogrupować paski na 3 zbiory:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działania, które są cały czas obecne w szkole; – działania realizowane sporadycznie; – takie działania, które dotychczas nie miały miejsca. <p>Grupy mają za zadanie zastanowić się nad przykładami działań, które są realizowane – muszą umieć uzasadnić swój wybór. Na tym etapie powinny dostać też informację, że kolory pasków są nieistotne.</p> <p>Grupy pracują i dyskutują.</p> <p>Osoba prowadząca zawiesza 3 plakaty: działania obecne w szkole, działania podejmowane okazjonalnie, działania nierealizowane.</p> <p>Po wykonaniu zadania grupy na forum krótko podsumowują wyniki swojej pracy.</p>	<p>Pocięte na paski charakterystyki do wymagań z załącznika (jeden pasek, jedno zdanie z charakterystyki). Charakterystyki na poziomie wysokim powinny być wydrukowane na papierze o innym kolorze.</p>
60 min.	<p>Osoba prowadząca rozdaje każdej z grup załącznik w całości. Wyjaśnia znaczenie wymagań i znaczenie charakterystyk na poziomie podstawowym i wysokim. Ujawnione zostaje znaczenie kolorów poszczególnych pasków.</p> <p>Grupy odnoszą wyniki swojej pracy do załącznika, sprawdzając, czy wszystkie działania na poziomie podstawowym są realizowane?</p>	

Czas	Przebieg	Materiał
60 min.	<p>Dyskusja w zależności od wyników:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeśli jakieś działanie nie jest realizowane, a należą do naszych obowiązków, to dlaczego tak się dzieje? • Co możemy zrobić? <p>Osoba prowadząca podczas dyskusji tworzy wstępną listę działań do każdego wymagania.</p> <p>Cały zespół wspólnie ustala priorytety (np.: którym wymaganiem zajmiemy się w pierwszej kolejności), wspólnie ustalane są zespoły zadaniowe.</p>	

Podane czasy przebiegu ćwiczenia są szacunkowe – mogą się różnić w zależności od liczby RP i przebiegu ostatniej dyskusji.

WSKAŹNIKI OCENY OPISU RAPORTU

LP.	WSKAŹNIKI OCENY OPISU RAPORTU	TAK	NIE	CZĘ- ŚCIOWO	UWAGI
	Ocena merytoryczna opisu wymagania.				
	Wstęp do opisu wymagania (lead).				
1.	Lead zawiera najważniejsze wnioski odnoszące się do obszarów danego wymagania.				
2.	Lead odnosi się do kryteriów ewaluacyjnych w wymaganiu.				
3.	Lead pokazuje specyfikę placówki wynikającą z badań.				
4.	Lead jest prorozwojowy – pokazuje obszary do doskonalenia.				
5.	Informacje w <i>leadzie</i> komunikują czytelnikowi, na jakim poziomie i dlaczego szkoła spełnia wymagania państwa lub ich nie spełnia.				
6.	Lead jest syntetyczny, krótki.				
7.	Lead nie jest powtórzeniem charakterystyki.				

WSKAŹNIKI OCENY MERYTORYCZNEJ I JĘZYKOWEJ RAPORTU

LP.	WSKAŹNIKI OCENY OPISU RAPORTU	TAK	CZĘŚCIOWO	NIE	BRAK INFORMACJI
	Ocena merytoryczna „obrazu szkoły”.				
1.	Opis przedstawia najważniejsze, wynikające z badań informacje pokazujące specyfikę szkoły.				
3.	Opis, jeśli ewaluacja obejmuje koncepcję pracy szkoły, zawiera informację o najważniejszych elementach tej koncepcji.				
4.	Opis nie przekracza dwóch stron tekstu.				
	Ocena merytoryczna wniosków końcowych				
5.	Wnioski są uprawnione, czyli wynikają z zebranego materiału badawczego.				
6.	Wnioski są użyteczne dla szkoły – na ich podstawie można formułować rekomendacje do doskonalenia pracy szkoły.				
7.	Wnioski nie są rekomendacjami w tym znaczeniu, że nie sugerują sposobu rozwiązania problemu.				
8.	Wnioski nie są powtórzeniem sformułowania wymagania lub charakterystyki wymagania (obszarów badania).				
9.	Zastosowano, w sposób uzasadniony, wybrane typy wniosków:				
A.	Wnioski odnoszą się do uniwersalnych, kluczowych pojęć (priorytetów) związanych z funkcjonowaniem szkoły wpisanych w wymagania.				
B.	Wnioski dotyczą związku między poszczególnymi obszarami badania, wymaganiami.				
C.	Wnioski są związane z poziomem spełniania wymagań: zestawiają mocne strony funkcjonowania szkoły z tymi obszarami, które wymagają poprawy.				
D.	Wnioski odnoszą się do realizacji koncepcji pracy szkoły (jeżeli ewaluacja obejmuje wymagania).				
	Ocena merytoryczna opisu wymagania.				
	Wstęp do opisu wymagania (lead).				
10.	Lead zawiera najważniejsze wnioski, odnoszące się do obszarów danego wymagania.				
12.	Z informacji zawartych w leadzie wynika, jaki jest poziom spełnienia wymagania.				
13.	Lead jest syntetyczny, krótki.				
14.	Lead nie jest powtórzeniem charakterystyki.				
	Opisy obszarów.				

15.	Opis obszaru zawiera odpowiedzi na pytanie badawcze.				
16.	Opis obszaru zawiera wnioski odnoszące się do kryterium ewaluacyjnego.				
17.	Przy przywołaniu danych zastosowano następujące kryteria:				
	A. Dane zostały użyte jako element argumentacji, nigdy dla nich samych (dane kluczowe).				
	B. Dane zostały użyte w postaci uwzględniającej triangulację (jeżeli jest taka możliwość).				
	C. Dane zostały przedstawione w postaci przekształconej (starano się unikać powtarzania danych z wykresów).				
	D. Przy używaniu takich zwrotów, jak większość, mniejszość respondentów itd., podano procenty odpowiedzi lub liczbę wskazań (pamiętając jednocześnie o zasadzie przywoływania kluczowych i przekształconych danych).				
	E. Dane ilościowe przedstawiono w formie procentów (dla dużych prób), liczb (dla małych prób, poniżej 100 badanych) lub ułamków (np. trzy czwarte).				
	F. Dane z pytań otwartych w ankietach przywołano w formie skategoryzowanej.				
	G. Dane jakościowe przedstawiono w formie typologizacji lub streszczeń odpowiedzi.				
	H. Wskazano źródła kluczowych danych.				
18.	W komentarzu umieszczono cytaty jako ilustrację tendencji widocznych u rozmówców (nieobligatoryjnie).				
19.	Wykorzystano tło do analizy danych (jeżeli jest to uzasadnione).				
20.	W odpowiednich miejscach czytelnik odsyłany jest do właściwej tabeli lub wykresu. Pojawia się np. zapis: <i>Patrz tabela 4.</i>				
21.	Opis obszaru jest syntetyczny – nie przekracza kilku, maksimum kilkunastu zdań.				
	Ocena językowa raportu				
22.	Język opisu jest poprawny pod względem stylistycznym (brak w nim powtórzeń wyrazowych, pleonazmów, tautologii, synonimicznych wylczeń, nieadekwatnie do stylu raportu użytych wyrazów np. z języka potocznego, podniosłego, tropów literackich).				
23.	Opis jest poprawny pod względem gramatycznym, leksykalnym, ortograficznym i interpunkcyjnym.				
24.	Język jest zrozumiały – użyte w opisie skróty i terminy specjalistyczne są wyjaśnione.				
25.	Zastosowano akapity, punktory, wyróżnienia kluczowych fragmentów tekstu (pogrubienia).				

Przygotowanie raportu i prezentacja

Wstęp – „obraz szkoły”.

Raport, do którego lektury zapraszamy, dotyczy ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej w społecznym gimnazjum w X. Poniżej znajdują się najważniejsze, wynikające z badań informacje o szkole. Wszystkie zawarte w niniejszym tekście tezy i dane znajdują potwierdzenie w wynikach przeprowadzonych badań.

Spółeczne gimnazjum w X jest szkołą niepubliczną prowadzoną przez Y. Szkoła kładzie nacisk na samodzielność, aktywność i rozwój uczniów, realizację zadań w formie projektów oraz kluczową rolę rodziców w zarządzaniu gimnazjum. Zarządzanie szkołą oparte jest na zespołach projektowych.

Oferta edukacyjna szkoły jest zróżnicowana, dostosowana do potrzeb i zainteresowań uczniów. Poza obowiązkowymi przedmiotami, gimnazjaliści mogą uczyć się między innymi: gry w tenisa, gry w szachy, jazdy na nartach, jazdy na łyżwach, jazdy konnej, gry w siatkówkę, garncarstwa, gry na fortepianie, gitarze lub saksofonie. Mogą wybierać, którego z sześciu oferowanych języków obcych chcą się uczyć. Podczas nauki w gimnazjum większość uczniów uzyskuje certyfikaty znajomości języków obcych. Uczniowie osiągają bardzo wysokie wyniki podczas egzaminów gimnazjalnych oraz dobrze radzą sobie w konkursach przedmiotowych, artystycznych i zawodach sportowych. Niemal wszyscy kontynuują naukę w wybranych przez siebie szkołach (tzw. „pierwszego wyboru”).

Wysoką jakość nauczania potwierdza utrzymująca się na wysokim poziomie edukacyjna wartość dodana. Nauczyciele stosują innowacyjne metody nauczania, m.in. obozy jesienne i realizowane po nich indywidualne projekty badawcze, nauczanie blokowe, realizacja zadań dydaktycznych i wychowawczych w formie projektów itd.

Przyjęta koncepcja zarządzania (realizacja zadań w formie projektów) powoduje, że w gimnazjum systematycznie i sprawnie można analizować wyniki egzaminów gimnazjalnych oraz na bieżąco obserwować, jak przebiegają zaplanowane działania, a następnie wyciągać i wdrażać wnioski płynące z tych obserwacji. Działania te mają służyć rozwojowi uczniów i osiągnięciu przez nich lepszych wyników. Z badania wynika, że taka koncepcja zarządzania, wymagająca współdziałania, pomaga w planowaniu i realizowaniu zadań oraz we wzajemnym wspieraniu się nauczycieli przy rozwiązywaniu problemów.

Dla szkoły istotne jest indywidualne podejście do uczniów oraz rozwój ich zainteresowań i aspiracji. Badane są potrzeby uczniów i na tej podstawie wprowadza się zmiany w ofercie edukacyjnej oraz metodach prowadzenia zajęć. Gimnazjum wspiera w rozwoju uczniów zdolnych, a także pomaga osobom mającym trudności w nauce. Na przykład uczniowie mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach indywidualnych w czasie dyżurów nauczycieli i zajęciach grupowych, w czasie których uczą się od innych uczniów (projekt „ABC”), otrzymują pisemną szczegółową informację zwrotną dotyczącą osiągnięć edukacyjnych, zgłaszają swoje potrzeby edukacyjne w czasie cotygodniowych półgodzinnych spotkań

z wychowawcą (projekt „Telefon do przyjaciela”), prowadzą samodzielne autoobserwacje, wypełniając arkusze samooceny (projekt „Cogito ergo sum”).

Poza widoczną aktywnością na lekcjach, uczniowie chętnie uczęszczają na wybrane przez siebie zajęcia dodatkowe. Potrafią podejmować świadome decyzje i inicjatywy dotyczące ich rozwoju, czego przykładem może być zorganizowanie przez nich szkolnych zawodów gry w szachy, redagowanie internetowej gazety uczniowskiej, zorganizowanie konkursu „Music Blog”, założenie szkolnego klubu muzycznego „The Holly Hipster”, projekt uczniowski „GLOB” i wiele działań o charakterze wolontariackim. Gimnazjum wspiera uczniów w realizacji tych pomysłów.

Szkoła osiąga sukcesy wychowawcze. W gimnazjum przede wszystkim zwraca się uwagę na kształtowanie takich cech jak: samodzielność, aktywność, asertywność, otwartość i wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka. Postawy promowane przez szkołę są zgodne z postawami, które uczniowie i ich rodzice uważają za ważne. Uczniowie są świadomi, jakich zachowań się od nich oczekuje i sami uczestniczą w tworzeniu katalogu pożądaných zachowań. Ich opinie i inicjatywy są wykorzystywane w tworzonych w szkole programach wychowawczych i profilaktycznych.

Dzięki inicjatywie dyrektora oraz w związku z realizacją zadań szkoły w formie projektów nauczyciele angażują się w realizację ewaluacji wewnętrznej. Ewaluacja prowadzona jest przez zespół ds. badania jakości pracy szkoły przy współpracy większości nauczycieli, a jej wyniki są wykorzystywane do planowania pracy gimnazjum.

Charakterystyczną cechą gimnazjum jest szczególna rola rodziców w procesie zarządzania szkołą. Rodzice nie tylko uczestniczą w działaniach gimnazjum, lecz przede wszystkim w podejmowaniu decyzji dotyczących jego organizacji i funkcjonowania.

Gimnazjum podejmuje inicjatywy na rzecz środowiska w zakresie pomocy społecznej, wychowania patriotycznego i obywatelskiego oraz popularyzacji kultury fizycznej i sportu. Przykładem takich inicjatyw mogą być liczne akcje charytatywne na rzecz osób potrzebujących, zapraszanie innych szkół do uczestnictwa i współorganizowania gier dydaktycznych i projektów edukacyjnych (np. projekt „Piast”, projekt „Debaty”). Społeczność postrzega szkołę jako promującą potrzebę uczenia się i dbającą o jego jakość.

Gimnazjum w szerokim zakresie korzysta z zasobów środowiska w procesie nauczania i wychowania. Wykorzystuje możliwości, jakie daje lokalizacja szkoły w centrum miasta, co wpływa na rozwój edukacyjny uczniów. Uczniowie korzystają z obiektów zabytkowych, teatrów, wystaw czy muzeów o najwyższej wartości historycznej, kulturalnej i edukacyjnej w Polsce. Zajęcia sportowe organizowane są z wykorzystaniem bazy i wyposażenia miejscowych klubów sportowych.

Dlatego też, pomimo pewnych ograniczeń lokalowych, szkoła stwarza odpowiednie warunki do realizacji przyjętych programów nauczania. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych oraz angażowanie rodziców do pomocy szkole pozwala na realizowanie planów dotyczących wzbogacania warunków lokalowych i wyposażenia.

Fragmenty raportów

WYMAGANIE:

Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych.

Poziom spełnienia wymagania:...

W szkole istnieje wieloaspektowa współpraca nauczycieli w wielu różnych formach, przynosząca korzyści uczniom. Współpraca w zakresie korelacji międzyprzedmiotowej oraz ewaluacji własnej pracy nie ma charakteru działalności zorganizowanej, planowej i systematycznej. Wymaganie jest spełnione na poziomie podstawowym.

Obszar badania:

Nauczyciele pracujący w jednym oddziale współpracują z sobą w organizowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych.

Zgromadzony materiał badawczy potwierdza istnienie w szkole wieloaspektowej współpracy nauczycieli z sobą w wielu różnych formach, przynoszącej korzyści dla uczniów. Materiał ten nie pozwala jednak stwierdzić, że współpraca nauczycieli w zakresie korelacji przedmiotowej ma charakter planowy i systematyczny.

Dyrektor oraz nauczyciele zgodnie twierdzą, że wszyscy lub większość nauczycieli współpracuje z sobą w ramach zespołów przedmiotowych (nauczania zintegrowanego, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, humanistycznych), zespołu wychowawczego, zespołu nauczycieli uczących w jednym oddziale oraz zespołów doraźnych (ds. ewaluacji, imprez i uroczystości szkolnych, planu zajęć i in.) powoływanych w miarę bieżących potrzeb. Dyrekcja i nauczyciele mówią, że w obrębie zespołów merytorycznych prowadzone są lekcje koleżeńskie, zajęcia otwarte dla rodziców, a także podejmuje się różnego rodzaju wspólne ustalenia, których przykładem może być wybór odpowiednich podręczników lub uzgadnianie przez nauczyciela języka angielskiego treści, które będzie realizował w korelacji z innymi nauczycielami. Nauczyciele uczący w jednym oddziale, tj. w klasie IV, twierdzą, że ich współpraca w bieżącym roku szkolnym dotyczyła najpierw zintegrowania zespołu klasowego oraz zbudowania poczucia bezpieczeństwa w szkole i poczucia wartości każdego dziecka (zapoznanie z budynkiem szkoły, organizacją dowożenia, zasadami pobytu w świetlicy itp.). Następnie nauczyciele skupili się na poznaniu uczniów – ich zdolności, umiejętności, zainteresowań i potrzeb poprzez analizę wyników uzyskanych w teście trzecioklasisty, rozmowę z nauczycielkami nauczania zintegrowanego, własne diagnozy przedmiotowe na wejście. Dzięki tej wiedzy w realizacji programu kładą nacisk na te aspekty wymagań edukacyjnych, w zakresie których uczniowie mają trudności np. w czytaniu, rachunku pa-

mięciowym, tabliczce mnożenia. Ponadto nauczyciele twierdzą, że zapoznali uczniów na wszystkich przedmiotach z wymaganiami, zasadami oceniania, uczyli dzieci jak się uczyć, jak zapisywać temat, pracę domową, jak ją zapamiętać. Zapoznali też uczniów z zasadami BHP na wszystkich przedmiotach oraz przeprowadzony został konkurs na temat bezpieczeństwa. Jeden nauczyciel stwierdził, że przy realizacji tematów z nauczanego przez siebie przedmiotu współpracuje z nauczycielem informatyki. W rozmowie po obserwacji sześciu zajęć jeden nauczyciel przyznał, że elementem lekcji wynikającym z ustaleń z innymi nauczycielami było zwracanie przez niego uwagi na czytanie ze zrozumieniem (gdyż jest to ogólny wniosek wynikający z analizy sprawdzianu zewnętrznego).

Obszar badania:

Wprowadzanie zmian dotyczących przebiegu procesów edukacyjnych (planowanie, organizacja, realizacja, analiza i doskonalenie) następuje w wyniku ustaleń między nauczycielami.

Z relacji dyrektora szkoły oraz nauczycieli wynika, że szkoła podejmuje skoordynowane działania, będące efektem współpracy nauczycieli, mające na celu poznanie uczniów oraz dostosowanie procesów edukacyjnych do ich rozpoznanych potrzeb.

Zdaniem dyrektora oraz nauczycieli, punktem wyjścia do wprowadzania zmian w procesach edukacyjnych jest analiza wyników sprawdzianu kompetencji po klasie trzeciej i sprawdzianu po klasie szóstej przez nauczycieli. Wnioski z analiz są bazą wyjściową do ustalenia, na jakie treści należy zwrócić szczególną uwagę i jakie umiejętności uczniów doskonalic – i co za tym idzie – jakie modyfikacje w zakresie planowania i metod pracy należy wprowadzić. W bieżącym roku szkolnym nauczyciele ustalili, po analizie osiągnięć trzecioklasistów, że będą doskonalic wiadomości i umiejętności, które uczniowie słabo opanowali poprzez zwiększenie liczby zadań i ćwiczeń z zakresu pisania na zadany temat, dzielenia wyrazów na sylaby, ustalania wyrazów o znaczeniu przeciwnym, intuicyjnego wskazywania części mowy (cz. polonistyczna), rozwiązywania zadań tekstowych, liczenia i sprawności rachunkowej, posługiwania się kalendarzem, zapisywania liczb w systemie rzymskim (cz. matematyczna).

W odniesieniu do uczniów starszych szkoła pracuje nad dostosowaniem formy sprawdzianów i testów wewnętrznych do formy sprawdzianu zewnętrznego oraz doskonaleniu techniki czytania m.in. poprzez propagowanie czytelnictwa, organizację konkursów czytelniczych. Jednym z zadań konkursowych było wspólne napisanie przez ucznia i rodziców wiersza, w wyniku czego powstał tomik twórczości uczniów, który znajduje się w bibliotece szkolnej. Nauczyciele twierdzą, że w wyniku wspólnych ustaleń z innymi nauczycielami wprowadzili indywidualne zmiany w zakresie prowadzonych przez siebie procesów edukacyjnych, polegające na objęciu ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, zróżnicowaniu metod pracy lub podejścia do ucznia (w kierunku większej indywidualizacji pracy), a także na wprowadzeniu zmian w ofercie zajęć pozalekcyjnych. Efektem ustaleń jest także powierzanie poszczególnym klasom i uczniom ważnych zadań związanych z organizacją apeli oraz imprez i uroczystości szkolnych, a nawet gminnych.

Obszar badania:

Nauczyciele wspólnie rozwiązują problemy, doskonalą metody i formy współpracy.

Nauczyciele wspierają się wzajemnie w rozwiązywaniu bieżących problemów oraz dzielą wiedzą zdobytą w trakcie szkoleń, dzięki czemu poszerzają kompetencje zawodowe. Dotychczas nie były realizowane doskonalenia podnoszące kompetencje w zakresie pracy zespołowej.

W badaniu ankietowym pani dyrektor stwierdziła, że w szkole prowadzi się doskonalenie zawodowe nauczycieli dotyczące pracy zespołowej w formie szkoleń wewnętrznych oraz zewnętrznych, ale nie podała żadnych przykładów tego rodzaju szkoleń odbytych w bieżącym lub poprzednim roku szkolnym. Nauczyciele twierdzą, że współpracują ze sobą na bieżąco w codziennej pracy, a w badaniu ankietowym wskazali na następujące formy wsparcia otrzymywanego od siebie nawzajem w ramach tej współpracy, jako powszechnie występujące:

- wymiana doświadczeń, konsultacje, doradztwo, wymiana poglądów;
- przekazywanie wiedzy zdobytej na szkoleniach;
- wspólne organizowanie i prowadzenie działań (wycieczki, konkursy, imprezy);
- przekazywanie informacji o uczniach/zespołach klasowych;
- wymiana pomocy dydaktycznych, testów.

Na pytanie o ich potrzeby doskonalenia zawodowego w zakresie pracy zespołowej, nauczyciele nie udzielili odpowiedzi. Na pytanie o sposoby podnoszenia swoich kompetencji zawodowych w zakresie pracy zespołowej nauczyciele wymieniają korzystanie z literatury i doświadczenia starszych nauczycieli, udział w szkoleniach i warsztatach organizowanych przez Centrum Doskonalenia Nauczycieli dotyczących np. zagadnienia ADHD, dysleksji i in., udział w szkoleniach organizowanych przez wydawnictwa, z podręczników, z których szkoła korzysta, udział w konferencjach, naradach, lekcjach koleżeńskich, korzystanie z konsultacji poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Obszar badania:

Nauczyciele pomagają sobie nawzajem w ewaluacji i doskonaleniu własnej pracy.

Nauczyciele współpracują ze sobą w ewaluacji własnej pracy i doskonaleniu warsztatu pracy w formie rozmów i dyskusji wynikających z bieżących kontaktów, wzajemnego doradzania sobie oraz wymiany pomocy dydaktycznych i informacji, lecz zgromadzony materiał badawczy nie pozwala stwierdzić, że ewaluacja ma charakter działalności systematycznej, planowej i zorganizowanej.

Zdaniem dyrektora, większość nauczycieli prowadzi ewaluację własnej pracy, we współpracy z innymi. W ciągu ostatniego roku nauczyciele poddali ewaluacji takie elementy własnej pracy jak:

- praca z uczniem mającym trudności;
- uczestnictwo w doskonaleniu wewnętrznym i zewnętrznym;
- dostosowanie form i metod pracy.

Współpraca polegała na wymianie doświadczeń, organizacji lekcji koleżeńskich, udostępnianiu pomocy i materiałów dydaktycznych.

W opinii dyrektora nauczyciele prowadzą ewaluację poprzez samoocenę, pracę w zespole przedmiotowym i wychowawczym, sprawozdania, dyskusje w czasie posiedzeń rady pedagogicznej. Nauczyciele: 54% twierdzi że regularnie prowadzi ewaluację własnej pracy; 46%, że tylko w sytuacjach, kiedy dostrzegają jakiś problem. Elementy poddane ewaluacji to współpraca z rodzicami (2 osoby), indywidualizacja pracy z uczniem (1 osoba), atrakcyjność zajęć (1 osoba) oraz kryteria oceniania (1 osoba). Pozostali nauczyciele wymienili takie działania, które nie są ewaluacją ich pracy, jak:

- analiza frekwencji;
- analiza osiągnięć uczniów w konkursach, testach, sprawdzianach;
- badanie przyczyn trudności w nauce albo porażek niektórych uczniów w konkursach i in.

Wszyscy nauczyciele twierdzą, że prowadząc ewaluację, współpracują z innymi. Współpraca ta polega na: rozmowach, dyskusjach, wymianie doświadczeń, doradzaniu w jaki sposób rozwiązać dany problem, pomocy w opracowaniu ankiety, udostępnieniu pomocy naukowych lub informacji o osiągnięciach uczniów.

WYMAGANIE:**Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się.**

Poziom spełnienia wymagania:...

Sposób planowania oraz realizacji procesów edukacyjnych w szkole w zakresie stosowanych metod, korzystania z różnych źródeł informacji, motywowania oraz wspomaganie jest dostosowany do potrzeb i możliwości uczniów oraz specyfiki oddziałów, co skutkuje dużą aktywnością i zaangażowaniem uczniów na lekcji. Sporadyczny charakter ma natomiast bazowanie na własnej inwencji uczniów, poszukiwanie alternatywnych rozwiązań problemów oraz integrowanie wiedzy z różnych przedmiotów. Wprowadzona w bieżącym roku szkolnym metoda projektu do powszechnego stosowania w nauczaniu na etapie kształcenia zintegrowanego, nosi znamiona przedsięwzięcia nowatorskiego w szkole. Wymaganie jest spełnione na poziomie dobrym.

Obszar badania:

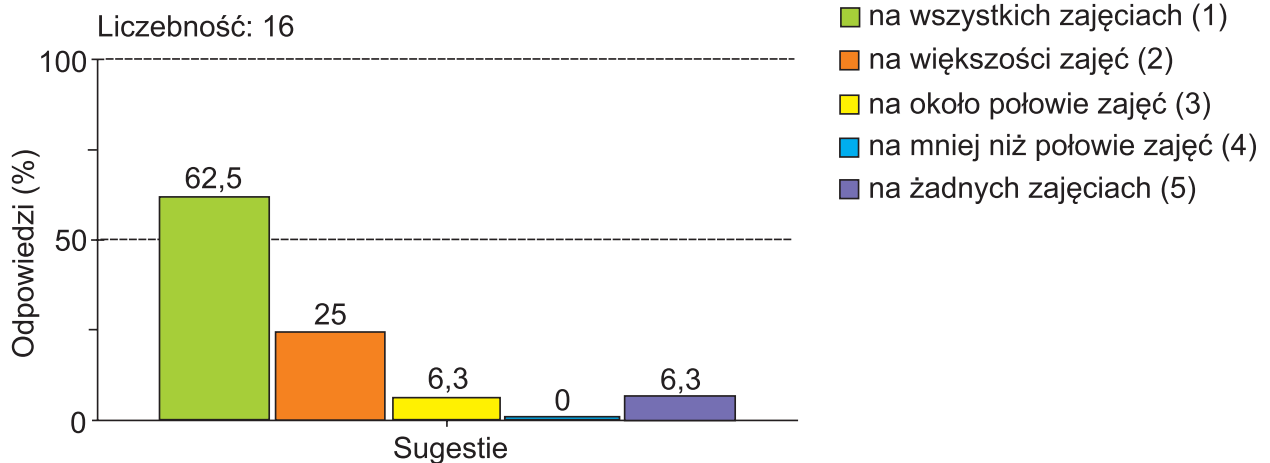
Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi uczniów, a nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału.

Sposób planowania oraz realizacji procesów edukacyjnych, w zakresie stosowanych metod, jest dostosowany do potrzeb i możliwości uczniów oraz specyfiki oddziałów, co skutkuje dużą aktywnością i zaangażowaniem uczniów na lekcji.

Zdecydowana większość uczniów uważa, że wszyscy lub większość nauczycieli potrafi zainteresować ich tematem lekcji, zrozumiale tłumaczy zagadnienia, a sposób, w jaki uczy, powoduje, że uczniowie chcą się uczyć. Ponadto prawie wszyscy uczniowie stwierdzili, że uważali na wszystkich lub na większości zajęć, które miały miejsce w dniu badania – co może świadczyć, że lekcje były ciekawe i angażujące. W rozmowach po obserwacyjnych nauczyciele i uczniowie zgodnie stwierdzali, że obserwowane zajęcia nie różniły się zasadniczo od innych lekcji prowadzonych przez tych nauczycieli. Uczniom podobała się różnorodność pomocy stosowanych na lekcji, praca w grupach, dokładne tłumaczenie przez nauczycieli poleceń, wykonywanie doświadczeń i wskazywanie na możliwość praktycznego wykorzystania wiedzy wyniesionej z lekcji. Nauczyciele stwierdzali, że lekcje są podobne, bo stosują te same zasady dydaktyczne, w tym: aktywizowania uczniów, wykorzystywania wiedzy w praktyce, korzystania z różnych źródeł informacji, stosowania form zabawowych w odniesieniu do młodszych dzieci. Wśród przesłanek uzasadniających dobór zastosowanych na lekcji metod pracy prawie wszyscy nauczyciele (5 z 6 osób) wymienili m.in. potrzeby i możliwości poszczególnych uczniów oraz klasy jako całości. W czasie rozmowy uczniowie przekazali informację (potwierdzoną przez rodziców w ankietach), iż w szkole nie organizuje się zastępstw za nieobecnych nauczycieli. W przypadku absencji nauczyciela nie tylko nie odbywają się planowe zajęcia, ale uczniowie przez całą lekcję pozostają w klasie sami bez opieki osoby dorosłej.

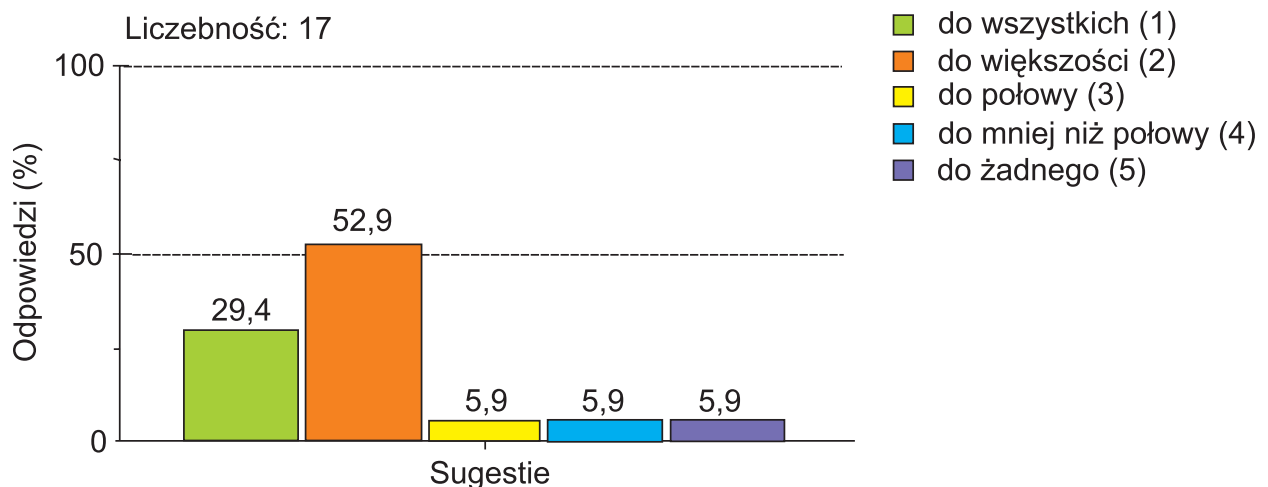
Ponadto z analizy danych zastanych wynika, że ułożenie przedmiotów w planie dnia nie zawsze sprzyja uczeniu się, ponieważ w tygodniowym rozkładzie zajęć zdarza się umieszczanie dwóch lekcji z tego samego przedmiotu w jednym dniu (np: j. angielski w kl. IV oraz w kl. V) lub dniach sąsiadujących ze sobą (np. przyroda w kl. IV oraz w kl. V).

Uważałem/łam dziś podczas lekcji.
KADUMD

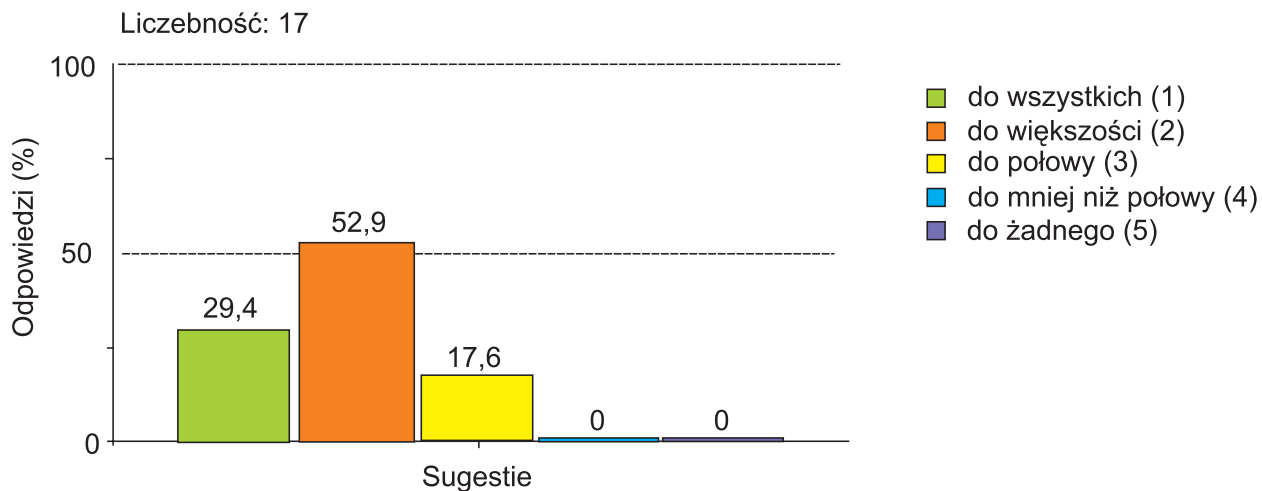
Rys. 1

Moi nauczyciele potrafią zainteresować mnie tematem.
lekcji.
KADUMS

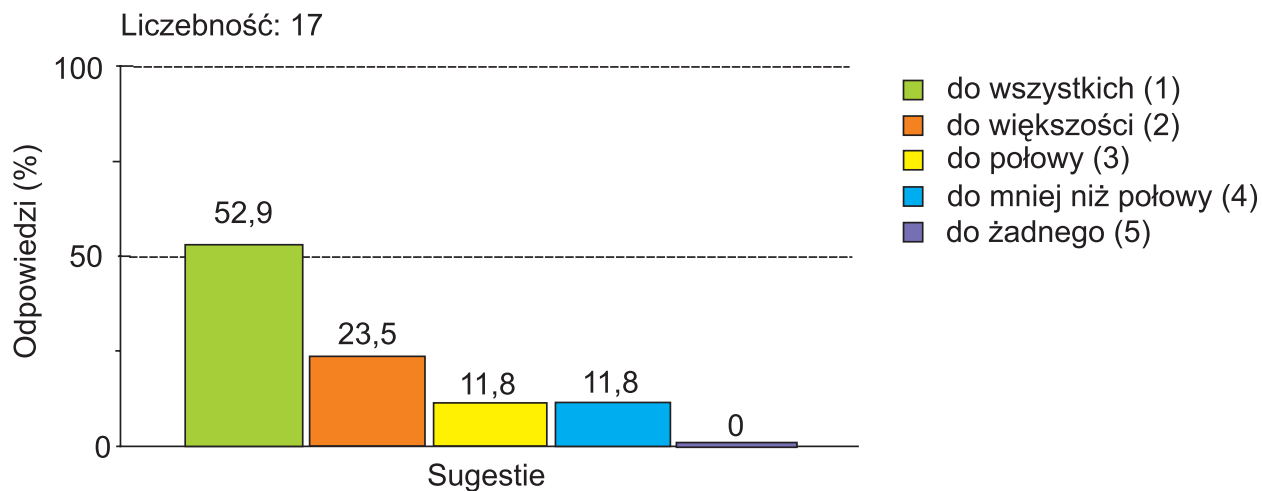
Rys. 2

Moi nauczyciele zrozumiale tłumaczą zagadnienia.
KADUMS

Rys. 3.

Sposób, w jaki nauczyciele uczą, powoduje, że chcę się uczyć.
KADUMS

Rys. 4.

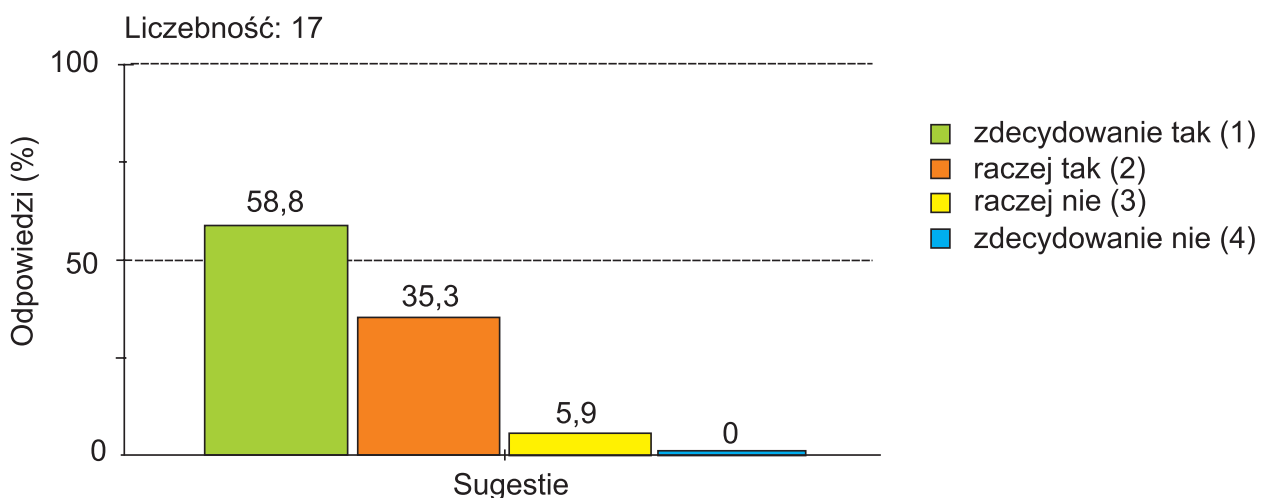
Obszar badania:

Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się.

W organizacji lekcji nauczyciele uwzględniają potrzebę kształtowania u uczniów umiejętności uczenia się – zwłaszcza w aspekcie korzystania z różnych źródeł informacji, natomiast sporadycznie w aspekcie poszukiwania różnych alternatywnych rozwiązań problemów.

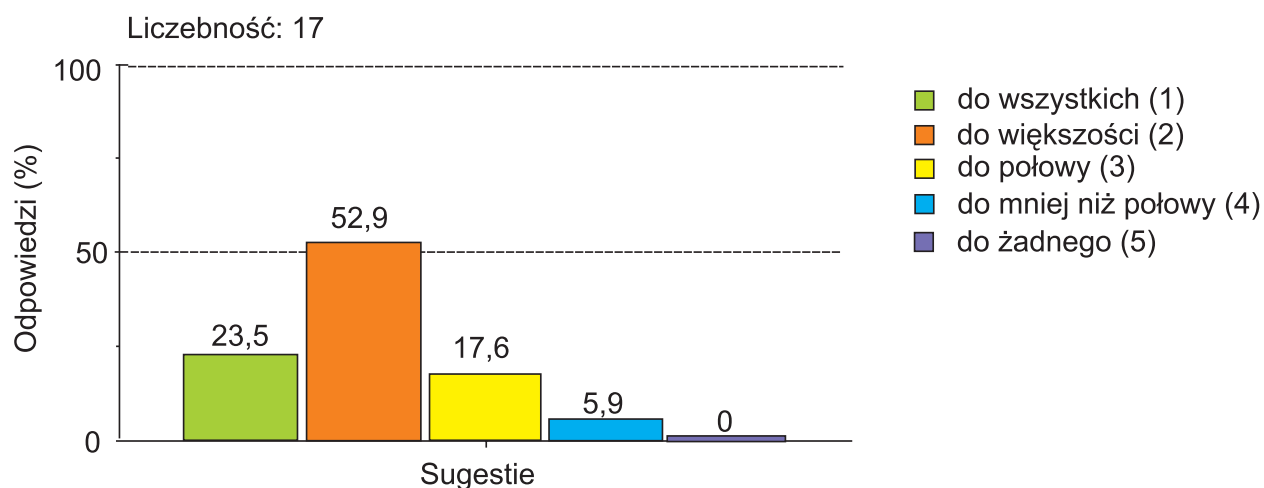
Obserwacja zajęć pozwala stwierdzić, że nauczyciele podejmują w trakcie lekcji różnorodne działania mające na celu kształtowanie u uczniów umiejętności uczenia się. Poszczególne działania są realizowane w różnym stopniu oraz z różną częstotliwością. Najbardziej powszechny charakter ma zachęcanie uczniów do zadawania pytań nauczycielowi oraz do wyrażania swojego zdania na tematy poruszane na lekcjach. Dostatecznie często nauczyciele stwarzają uczniom sytuacje umożliwiające wybór sposobu uczenia się, zachęcają do samodzielnego myślenia, korzystania z różnych źródeł informacji (encyklopedii, słowników), bazowania na własnym doświadczeniu, w końcu – do podsumowania zajęć. Na wszystkich obserwowanych 6 lekcjach sporadyczny charakter miało stwarzanie uczniom przez nauczycieli sytuacji sprzyjających poszukiwaniu różnych, alternatywnych rozwiązań. W badaniach ankietowych, uczniowie w zdecydowanej większości wyrazili pogląd, że potrafią się uczyć oraz że nauczyciele wyjaśniają im jak się uczyć. Zdaniem nauczycieli, co najmniej połowa lub większość uczniów potrafi uczyć się samodzielnie. Istnieje zatem zbieżność, między badaniami ankietowymi uczniów i nauczycieli oraz ustaleniami wynikającymi z obserwacji zajęć, co do tego, że szkoła uczy uczniów jak się uczyć.

Potrafię się uczyć.
KADUMS

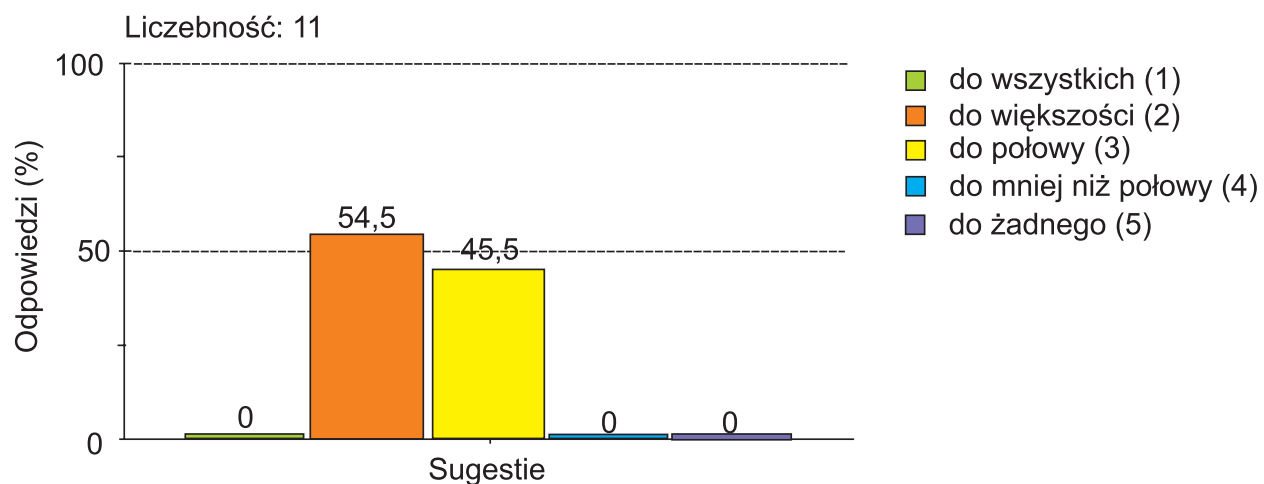
Rys. 1

Moi nauczyciele wyjaśniają nam, jak się uczyć.
KADUMS

Rys. 2.

Potrafią się uczyć samodzielnie
KADN

Rys. 3.

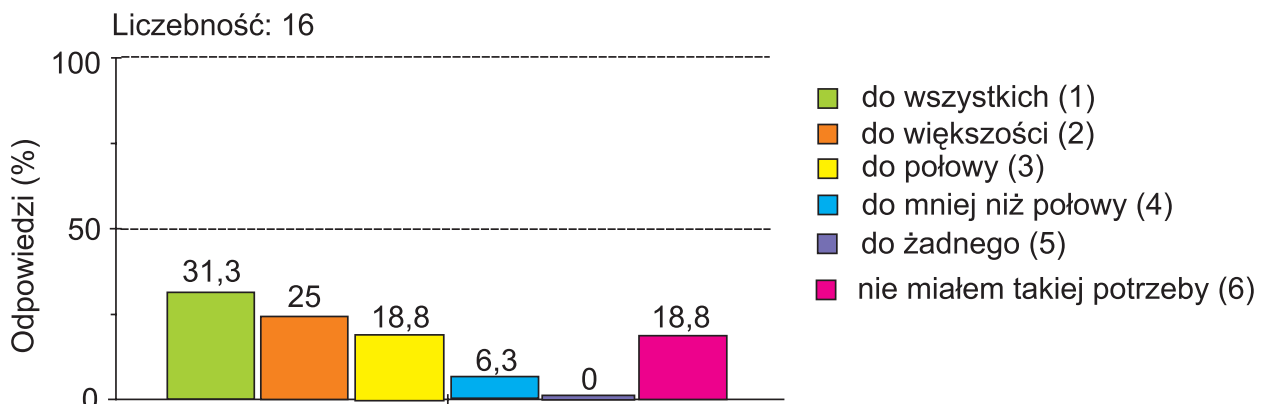
Obszar badania:

Nauczyciele i uczniowie tworzą atmosferę sprzyjającą uczeniu się.

Nauczyciele zapewniają klimat życzliwości i bezpieczeństwa sprzyjający uczeniu się, lecz w opinii rodziców i uczniów istnieje zróżnicowanie pod względem pozycji zajmowanych przez poszczególnych uczniów, które rzutuje na sposób ich traktowania przez nauczycieli oraz rówieśników.

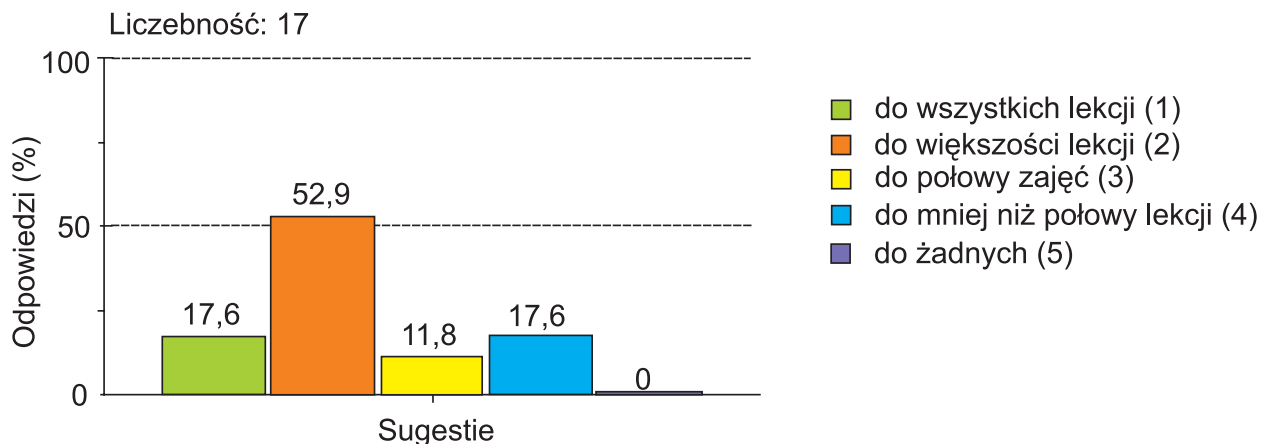
W zgodnej opinii większości uczniów i rodziców, wyrażonej w badaniach ankietowych, nauczyciele szanują uczniów oraz dbają o dobre relacje między nimi. Ponadto rodzice wyrażają przekonanie, że ich dzieci chętnie chodzą do szkoły, a uczniowie twierdzą, że w szkole odnoszą się do siebie przyjaźnie i wzajemnie sobie pomagają. Powyższe poglądy potwierdzają obserwacje zajęć, w trakcie których stwierdzono, że nauczyciele tworzą atmosferę życzliwości i bezpieczeństwa na lekcjach, zwracają się do uczniów po imieniu, dają odczuć, że ich akceptują (również gdy dziecko popełnia błędy), zachęcają do aktywności, pomagają słabszym, zaś uczniowie współpracują w grupach i pomagają sobie w rozwiązywaniu zadań. Jednakże w anonimowych wypowiedziach rodziców wyraźnie zaznacza się przekonanie, że nauczyciele nie traktują równo wszystkich wychowanków, a uczniowie wskazują na fakt lekceważenia niektórych kolegów przez rówieśników.

Nauczyciele dzisiaj wysłuchali mnie, gdy miałam/em potrzebę z nimi porozmawiać.
KADUMD

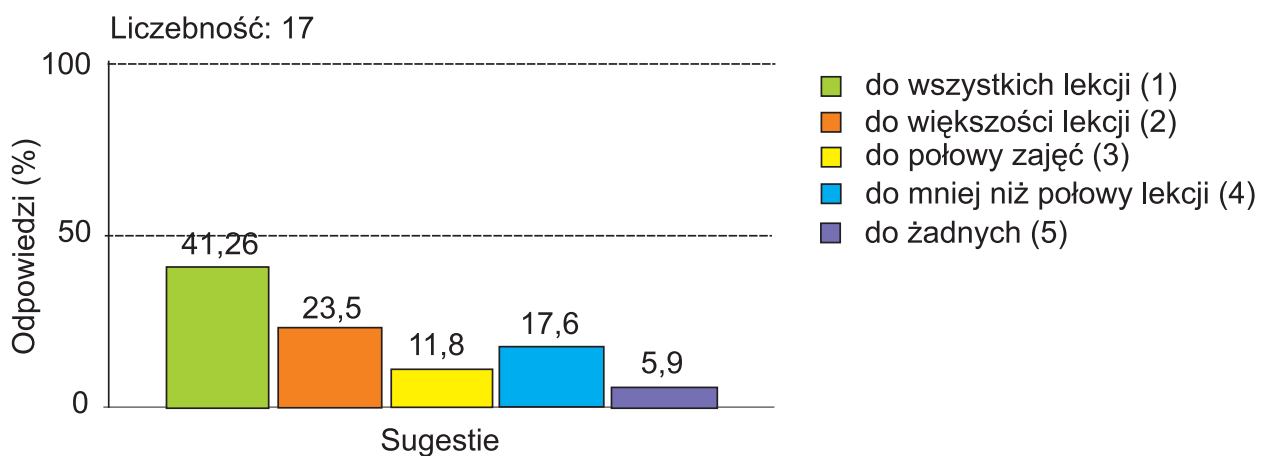
Rys. 1.

Większość czasu na lekcjach wykorzystujemy na uczenie się.
KADUMD

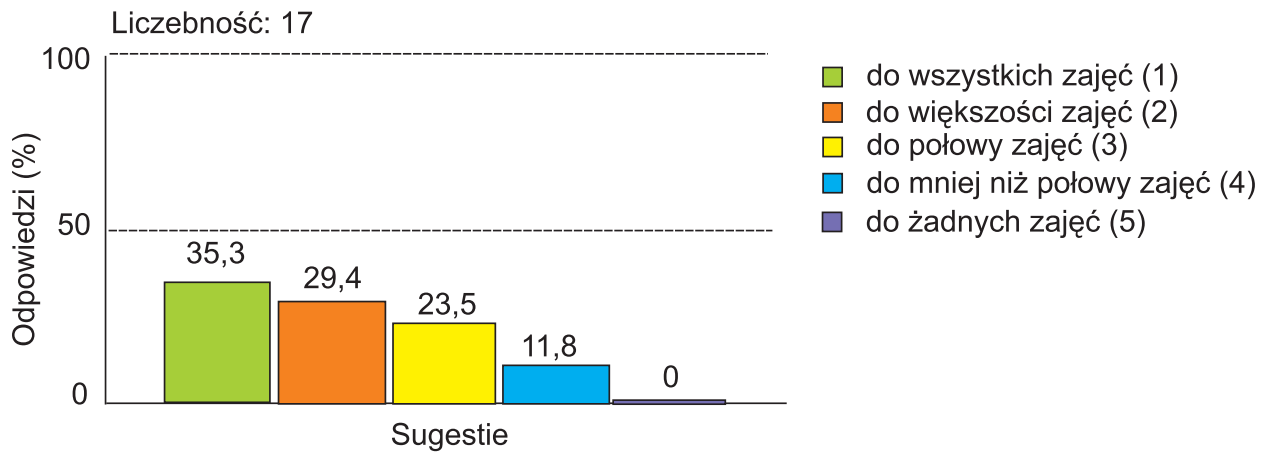
Rys. 2.

Nauczyciele traktują równie dobrze wszystkich uczniów.
KADUMD

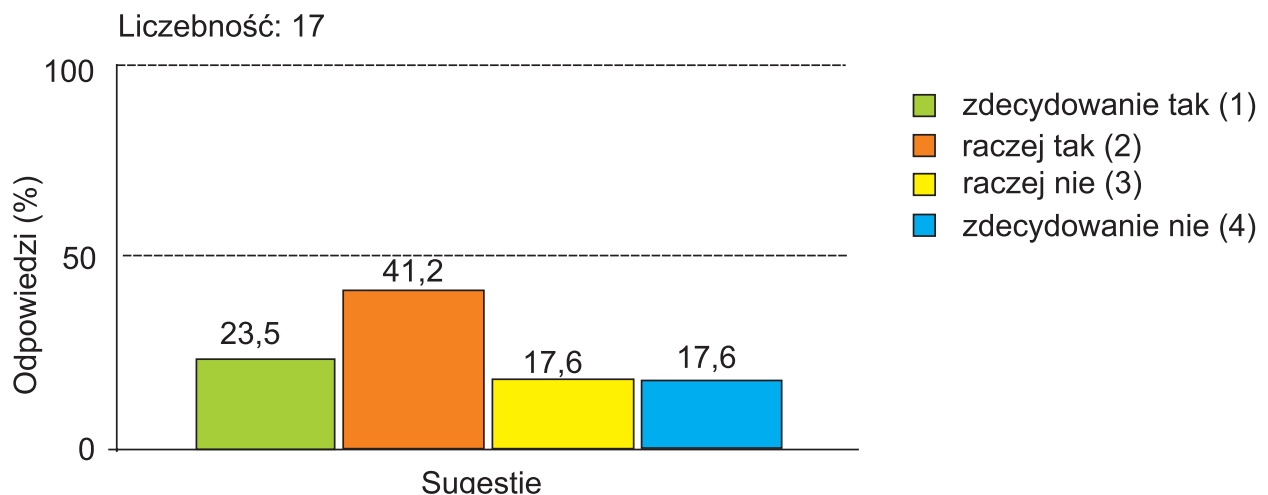
Rys. 3.

My uczniowie odnosimy się do siebie przyjaźnie.
KADUMD

Rys. 4.

Niektórzy uczniowie w mojej szkole są lekceważeni przez innych.
KADUMD

Rys. 5.

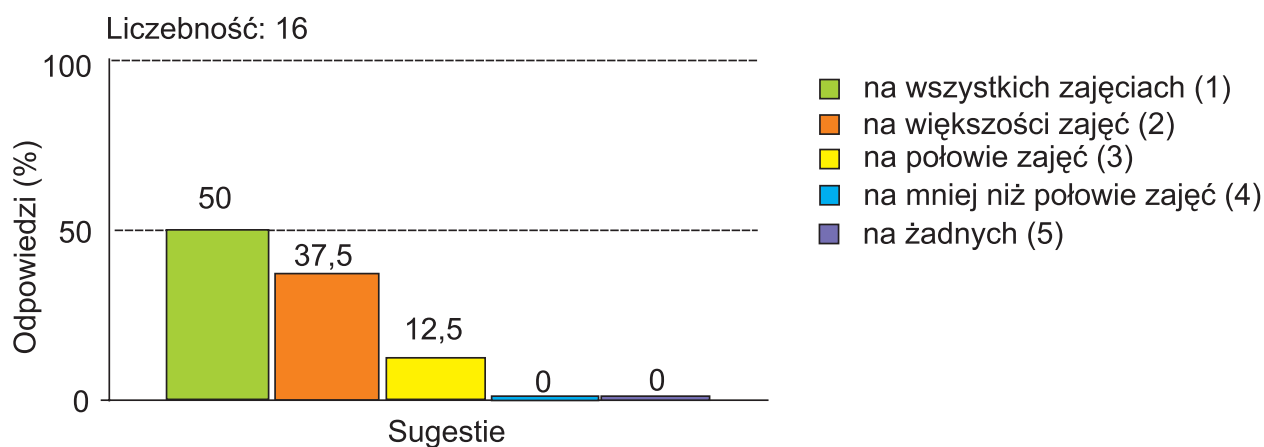
Obszar badania:

Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania.

Zapoznanie uczniów z celami lekcji oraz oczekiwaniami nauczycieli dotyczącymi ich przebiegu jest codzienną praktyką szkoły i ma charakter powszechny.

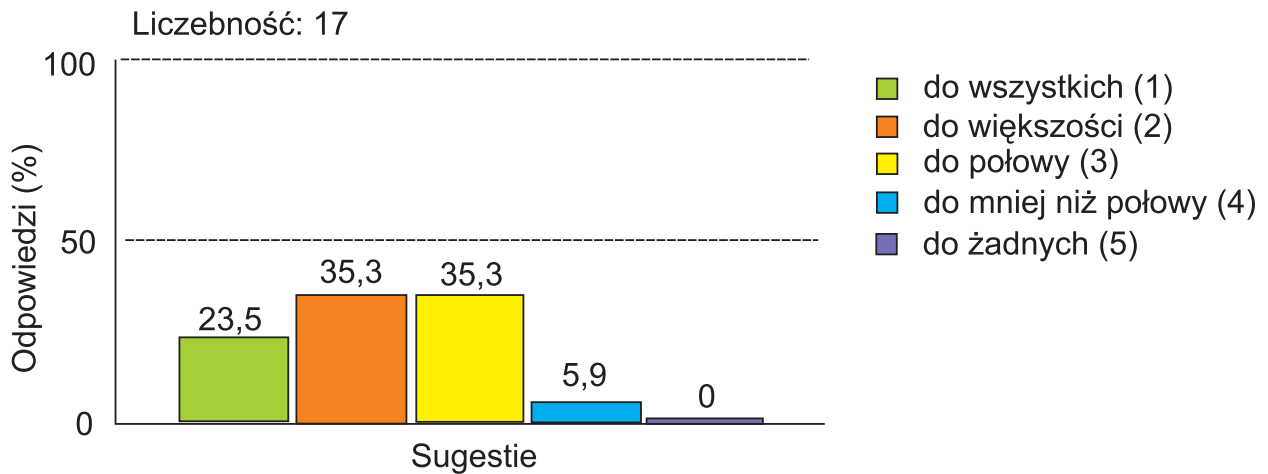
Na wszystkich obserwowanych zajęciach uczniowie zostali zapoznani przez nauczycieli z celami lekcji. Z powyższymi spostrzeżeniami korespondują badania ankietowe, w których większość uczniów zadeklarowała, że nauczyciele wyjaśniają, jakich działań oczekują od nich na lekcjach (co implikuje zapoznanie uczniów z celami i oczekiwaniami dotyczącymi przebiegu zajęć). Ponadto prawie wszyscy uczniowie (14 z 16) zadeklarowali, że wiedzą, co było najważniejsze na lekcjach, które odbyły się w dniu badania, a także wiedzą, dlaczego i po co się uczą. Tego rodzaju wiedza również zakłada znajomość przez respondentów celów lekcji oraz swojej roli w przebiegu zajęć.

Wiem, co było dzisiaj celem lekcji.
KADUMD

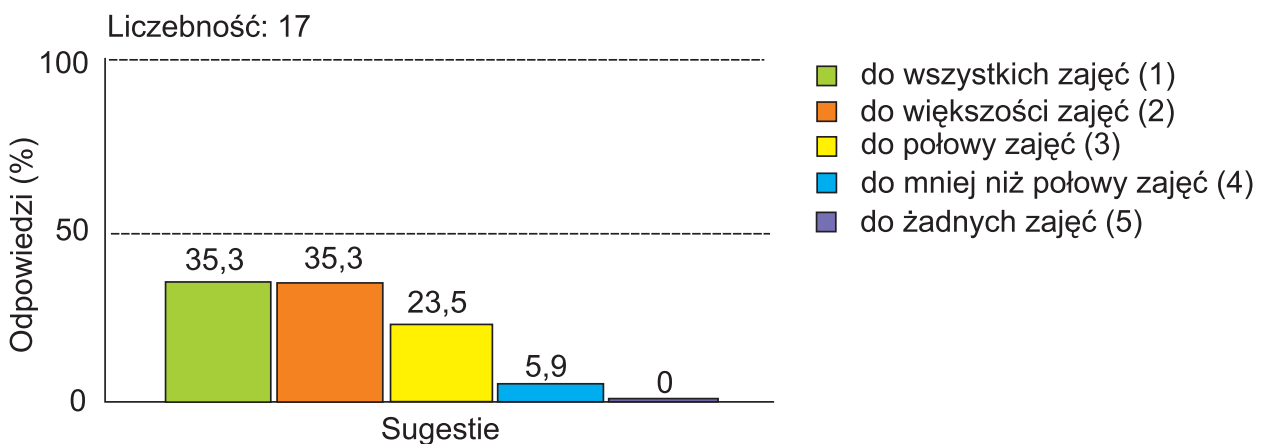
Rys. 1.

Moi nauczyciele wyjaśniają nam, jak ich działań oczekują od nas na lekcjach.
KADUMD

Rys. 2.

Wiem dlaczego czegoś się uczę na tej lekcji.
KADUMD

Rys. 3.

Obszar badania:

Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach.

Około połowa badanych rodziców i większość uczniów uważa, że wszyscy lub większość nauczycieli udziela potrzebnego wsparcia w formie nagrody słownej (chwalenia), okazywania wiary w możliwości ucznia, a także poprzez bezpośrednią pomoc w sytuacjach trudnych. Jednak około jedna trzecia zarówno rodziców, jak i uczniów uważa, że na wsparcie w w/w formach może liczyć od mniej niż połowy nauczycieli lub wcale.

Większość nauczycieli twierdzi, że podejmuje działania motywujące, polegające na udzielaniu informacji zwrotnej, w stosunku do większości uczniów. Co trzeci rodzic twierdzi w ankiecie, że wszyscy lub większość nauczycieli częściej chwali jego dziecko, niż krytykuje, a co drugi uważa, że nagradzanie słowne (chwalenie) nie jest aż tak powszechnym zjawiskiem w szkole, gdyż stosuje je połowa lub mniej niż połowa nauczycieli. Połowa rodziców wypełniających ankietę zgodziła się z poglądem, że wszyscy lub większość nauczycieli wyraża wiarę w możliwości ich dziecka oraz udziela mu potrzebnego wsparcia i taka sama liczba rodziców zadeklarowała, że powyższy pogląd odnosi się do połowy lub do mniej niż połowy nauczycieli (co trzeci uważa, że mniej niż połowa lub żaden nauczyciel w szkole nie pomaga uczniowi). Większość uczniów twierdzi w ankiecie, że lubi się uczyć oraz że nauczyciele pomagają mu, jeśli potrzebuje wsparcia, a jednocześnie co trzeci uczeń zaprzecza temu pogładowi. W rozmowie z uczniami po obserwacji sześciu zajęć na pytanie, co pomagało im się uczyć na lekcji, w trzech przypadkach wskazano na nauczyciela. Wśród innych czynników wskazano na pomoce (encyklopedie, słowniki, ilustracje i plansze, atlasy, podręczniki, karty pracy), organizację lekcji (praca w grupach, prowadzone doświadczenia) oraz wzajemne wsparcie i pomoc koleżeńską. Natomiast uczniowie klas I–III wskazują niemal wyłącznie na osobę nauczyciela jako na sposób zaradzenia trudnościom na lekcjach, a w drugiej kolejności – na pomoc koleżeńską.

Obszar badania:

Informowanie ucznia o postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój.

Szkoła ocenia uczniów zgodnie z ustalonymi zasadami, a proces oceniania uczniowie odbierają jako zjawisko pozytywne, służące ich rozwojowi, ale nie jako czynnik motywujący do nauki. W trakcie obserwowanych zajęć nauczyciele udzielali uczniom informacji zwrotnej o poprawności wykonania zadania lub polecenia w formie akceptacji słownej (np. „tak”, „bardzo dobrze”, „właśnie”, „bardzo pięknie”, „brawo”) lub gestem, np: skinieniem głowy. Zachęcali innych uczniów do zwrócenia uwagi na prawidłowe rozwiązanie zadania, ciekawą wypowiedź albo na te elementy wypowiedzi danego ucznia, które są ważne z punktu widzenia celów lekcji, „nagłaśniali” prawidłowe odpowiedzi poprzez powtarzanie za uczniem tych fragmentów ich wypowiedzi, które powinna usłyszeć cała klasa. W przypadku nieprawidłowych odpowiedzi nauczyciele w pierwszej kolejności stwarzali możliwość poprawienia odpowiedzi, a także stosowali inne sposoby zachęcające do autokorekty, np.: pyta-

nia „czy na pewno”? lub „zastanów się dobrze, czy jest tak, jak mówisz”, lub zadawanie pytań naprowadzających, podawanie przykładów przeczących stanowisku ucznia w danej sprawie, proponowanie odwołania się do tekstu źródłowego, kierowanie do klasy pytania o opinię w sprawie odpowiedzi danego ucznia, prośba o wsparcie ucznia przez kolegów z grupy tj. o skorygowanie lub uzupełnienie wypowiedzi. W większości sytuacji uczniowie otrzymywali informację zwrotną dotyczącą tego, co już umieją (potrafią), a na co powinien zwrócić uwagę, a także efektów ich pracy (oraz aktywności i zachowania). Powyższe działania nauczycieli wpływały na wzrost aktywności uczniów oraz sprawiały, że uczniowie korygowali popełnione błędy pod wpływem informacji zwrotnej. Z obserwowanymi pozytywnymi aspektami oceniania korespondują wyniki badań ankietowych uczniów, którzy w zdecydowanej większości twierdzą, że ocenianie jest dla nich ważne (nie jest obojętne) oraz nie powoduje zniechęcenia. Większość z nich deklaruje, że w sytuacji bycia ocenianym są zadowoleni, natomiast niewielu stwierdza, że pod wpływem oceniania mają ochotę się uczyć, wiedzą, co mają poprawić lub postanawiają poprawę. Prawie wszyscy uczniowie twierdzą, że są oceniani według ustalonych zasad oraz że w dniu badania na wszystkich lub prawie wszystkich zajęciach nauczyciele przestrzegali ustalonych zasad oceniania, a nauczyciele uzasadniają każdy lub większość wystawianych stopni.

Obszar badania:

Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie. Taka organizacja procesów edukacyjnych pomaga uczniom zrozumieć świat oraz lepiej funkcjonować w społeczności lokalnej.

Obserwacja zajęć edukacyjnych pozwala stwierdzić, że nauczyciele uwzględniają w planowaniu lekcji potrzebę integrowania wiedzy z różnych przedmiotów oraz osobistego doświadczenia uczniów, jednak w badaniach ankietowych uczniowie stwierdzili, że zjawisko to nie ma charakteru powszechnego w ich szkole.

Na większości obserwowanych lekcji uczniowie mieli możliwość odwołania się do wiedzy z innych przedmiotów lub doświadczeń pozaszkolnych, a w nieco mniejszym stopniu – do wiedzy z innych przedmiotów. Nauczyciele stworzyli uczniom możliwości powiązania różnych dziedzin wiedzy i nauczanych przedmiotów na wiele sposobów. Jednym z nich jest stosowanie metody projektu, która ze swej natury zakłada korelację przedmiotową. W rozwiązywaniu zadań problemowych zachęcali uczniów do odwoływania się do posiadanej przez nich wiedzy z różnych przedmiotów albo dobierali zadania wymagające korelacji wiedzy np. matematycznej, przyrodniczej i polonistycznej. Innym przykładem integracji wiedzy z różnych dziedzin jest rozpatrywanie opracowywanego zagadnienia w różnych aspektach, np. plastycznym, ekonomicznym, psychologicznym, albo wiązanie zagadnienia teoretycznego (np. ochrony przyrody) z osobistym doświadczeniem uczniów wynikającym z obserwowanymi w ich środowisku lub domu rodzinnym zanieczyszczeniami i zagrożenia dla przyrody oraz praktycznym działaniem (Akcja Sprzątania Świata). Nauczyciele uczący w jednym oddziale twierdzą, że pokazują uczniom danej klasy związku

między zagadnieniami poruszonymi na lekcji a wydarzeniami w najbliższej okolicy, w Polsce lub na świecie poprzez udział w wycieczkach (Sejm, Stadion Narodowy, Centrum Kopernika), rozmowy na temat tego, co się dzieje w Polsce i na świecie, oraz wyjaśnianie przyczyn zdarzeń zachodzących w życiu publicznym, a także poprzez praktyczne działania: sadzenie drzew i krzewów z okazji Dnia Ziemi lub opieka nad grobami żołnierzy i osób pomordowanych w czasie okupacji w ramach godziny wychowawczej lub lekcji historii. Dotychczas realizowane przedsięwzięcia międzyprzedmiotowe to przygotowanie gazetki na temat zabytków najbliższej okolicy (w ramach którego uczniowie zbierali informacje na temat zabytków, uczestniczyli w wycieczce po najbliższej okolicy, wykonywali prace plastyczne, uczestniczyli w konkursie tematycznym), przygotowanie uroczystości 3 Maja oraz Święta Patrona (gdzie połączone zostały wiadomości z zakresu historii, języka polskiego, muzyki, plastyki), przygotowanie uczniów do uzyskania karty rowerowej (uczniowie uczyli się bezpiecznego poruszania na drodze), a także wybory samorządu uczniowskiego. Na trzy z sześciu obserwowanych zajęć uczniowie dostrzegli elementy (poruszane na lekcji) łączące się z innymi przedmiotami, w szczególności z matematyką (bo miało miejsce liczenie lub wykorzystana została wiedza o liczbach parzystych), z językiem polskim (bo nauczyciel zwracał uwagę na poprawną pisownię oraz budowę zdania pytającego) oraz plastyką (bo uczniowie wykonywali rysunek na lekcji innej niż plastyka). W rozmowie po lekcji jeden nauczyciel stwierdził, że planując lekcje czasem uwzględnia tematykę poruszaną na innych lekcjach, ale nie dotyczy to obserwowanej lekcji, a dwóch nauczycieli wskazało na wykorzystanie w trakcie lekcji elementów wiedzy z matematyki, języka polskiego, plastyki. W badaniach ankietowych większość uczniów stwierdziła, że ma możliwość odwołania się do wiedzy z innych przedmiotów lub doświadczeń pozaszkolnych na mniej niż połowie lekcji lub nie ma jej wcale (na żadnej lekcji), natomiast to czego uczy się w szkole raczej przydaje się w codziennym życiu.

Obszar badania:

Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się. Czują się odpowiedzialni za własny rozwój.

Obserwacja zajęć oraz wyniki badań ankietowych uczniów są spójne i wskazują, że nauczyciele stwarzają uczniom możliwość wpływu na sposób zorganizowania i przebieg procesu edukacyjnego, w szczególności poprzez umożliwienie realizacji własnych pomysłów i wybór sposobu pracy na lekcji. Uczniowie wiążą swoje osiągnięcia edukacyjne przede wszystkim z własnym zaangażowaniem oraz czasem przeznaczonym na naukę – co świadczy, że czują się odpowiedzialni za własny rozwój.

Nauczyciele deklarują w ankiecie, że dają uczniom wybór dotyczący różnych aspektów organizacji i przebiegu lekcji, przy czym w przypadku wyboru tematyki lekcji najczęściej wskazywaną częstotliwością jest raz lub kilka razy w roku, metod pracy – raz lub kilka razy w półroczu, sposobu oceniania – raz lub kilka razy w miesiącu lub półroczu, terminów testów lub sprawdzianów – raz lub kilka razy w półroczu lub roku, zajęć pozalekcyjnych – nigdy lub raz albo kilka razy w półroczu lub roku. Wszyscy uczniowie deklarują, że w dniu badania mieli

jakiś wpływ na przebieg lekcji, przy czym większość wskazuje, że był to wpływ na sposób pracy na lekcji, a nieliczni – na zakres omawianego materiału oraz na atmosferę w klasie. Większość uczniów uważa, że ich wyniki w nauce najbardziej zależą od własnego zaangażowania oraz czasu jaki poświęcają na naukę, a najrzadziej wskazywano na zależność wyników od pomocy kolegów i koleżanek, pracy nauczycieli oraz korepetycji. Uczniowie deklarują, że co najmniej połowa lub większość nauczycieli zachęca ich do wymyślenia i realizowania własnych pomysłów. Na większości obserwowanych zajęć (cztery z sześciu) nauczyciele uzgadniali z uczniami sposób przebiegu lekcji, natomiast prawie żaden nauczyciel (z wyjątkiem jednego) nie dał uczniom możliwości refleksji nad tym, czego nauczyli się na lekcji.

Obszar badania:

Uczniowie uczą się od siebie nawzajem.

Szkoła wykorzystuje liczne techniki wzajemnego uczenia się uczniów od siebie, wśród których dominuje praca w grupach lub parach, natomiast rzadko są stosowane formy bazujące na własnej inwencji wychowanków.

Niemal wszyscy nauczyciele wskazali w ankietach na pracę w grupach, pracę w parach oraz wyrażanie opinii przez uczniów jako na wykorzystywane przez nich formy wzajemnego uczenia się uczniów. Jeżeli chodzi o ich częstotliwość, to większość uczniów twierdzi, że pracuje w grupach lub parach na mniej niż połowie lub na połowie lekcji – zarówno w dniu badania, jak i zazwyczaj w ciągu roku. Dość popularną formą zgłaszaną przez nauczycieli jest też stosowanie oceny koleżeńskiej, natomiast do rzadkości należą dyskusje w klasie oraz przygotowywanie przez uczniów własnych referatów i prezentacji. Połowa badanych uczniów stwierdziła, że nigdy i na żadnej lekcji nie wykonuje zadań wymyślonych przez siebie lub innych uczniów. W trakcie wszystkich obserwowanych zajęć nauczyciele stworzyli sytuacje, w których uczniowie mogli sobie pomagać, a wzajemnemu uczeniu się służyła praca w grupach, tzw. burza mózgów, dyskusje i uzgadnianie wspólnego stanowiska w obrębie grup, prezentowanie sposobu rozwiązania zadania lub dorobku pracy grupy przez lidera na forum klasy i słuchanie dorobku innych, prezentacja prac uczniowskich na tablicy magnetycznej, wykonywanie doświadczeń i wspólne obserwacje, stosowanie pantomimy i naśladowania jednych uczniów przez innych, przekazywanie reszcie klasy informacji ze słowników i encyklopedii przez uczniów, którzy z tych źródeł korzystali, uzupełnianie wypowiedzi kolegów lub korygowanie ich błędnych odpowiedzi, ocena koleżeńska wykonania zadania przez innych uczniów lub ocena aktywności poszczególnych grup i osób na lekcji.

Obszar badania:

W szkole lub placówce stosowane są nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi uczniów.

W bieżącym roku szkolnym wprowadzono metodę projektu jako powszechnie stosowaną w nauczaniu na etapie kształcenia zintegrowanego, co w świetle kryteriów ewaluacyjnych jest znaczącym przedsięwzięciem nowatorskim w warunkach szkoły gminnej.

Pani dyrektor stwierdziła w wywiadzie oraz ankiecie, że szkoła dotychczas nie prowadziła innowacji i eksperymentów dydaktycznych, natomiast wskazała na działanie nowatorskie, realizowane w bieżącym roku szkolnym, polegające na prowadzeniu zajęć metodą projektu w klasie pierwszej. Nauczycielki uczące w klasach I-III stwierdziły w wywiadzie, że razem z nauczycielką ze Szkoły Filialnej tworzą zespół kształcenia zintegrowanego, w ramach którego podjęły decyzję o realizacji zajęć we wszystkich klasach pierwszych metodą projektu. Ta innowacja będzie kontynuowana przez cały etap kształcenia do kl. III włącznie. Obserwacja zajęć wykazała, że wszystkie lekcje w klasach I-III były prowadzone metodą projektu.

WYMAGANIE:**Rodzice są partnerami szkoły lub placówki.**

Poziom spełnienia wymagania: ...

Szkoła reaguje na zgłaszane przez rodziców postulaty, zapewnia im udział w realizacji niektórych przedsięwzięć oraz udział w procesach decyzyjnych w zakresie spraw należących do kompetencji rady rodziców. Jednak w opinii większości rodziców biorących udział w badaniu, nie uczestniczą oni w podejmowaniu decyzji dotyczących życia szkoły, a na przestrzeni ostatnich 2 lat nie zgłosili jakiegokolwiek inicjatywy na rzecz rozwoju uczniów lub szkoły. Wymaganie jest spełnione na poziomie podstawowym

Obszar badania:

Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje opinie rodziców na temat swojej pracy.

Szkoła zbiera podstawowe informacje od rodziców na temat problemów dotyczących uczniów i szkoły oraz dostosowuje organizację pracy do zgłaszanych problemów.

W szkole informacje od rodziców zbierane są w trakcie wywiadówek, zebrań ogólnych z rodzicami, bieżących rozmów z nimi podczas przyprowadzania i odbierania dzieci ze szkoły. Rodzice, nauczyciele i dyrektor stwierdzają, że przeprowadzane są także ankiety, a dyrektor i nauczyciele twierdzą ponadto, że przeprowadzają również wywiady. Zarówno nauczyciele, dyrektor, jak i rodzice, jako przykłady działań podjętych lub zmienionych pod wpływem opinii rodziców podają zmianę organizacji dowożenia oraz wprowadzenie wigilii klasowych. Nauczyciele twierdzą (10 na 11), że biorą pod uwagę opinie rodziców przy planowaniu pracy. Co czwarty rodzic twierdzi, że jego opinie są często brane pod uwagę przez szkołę, pozostali, że rzadko lub nigdy, lub że w ogóle nie wyrażają opinii o szkole. Na pytanie, czy rodzice wiedzą, w jaki sposób mogą zaangażować się w pracę szkoły, opinie są podzielone pół na pół. W wywieszanych w szkole informacjach dla rodziców nie ma zachęty do wyrażania opinii w sprawach szkoły. Nauczyciele twierdzą, że szkoła uwzględniła opinie rodziców dotyczące organizacji dowożenia uczniów, tematyki godzin wychowawczych (okres dojrzewania, palenie papierosów) oraz indywidualnych problemów dzieci. Zdaniem rodziców, ich wpływ na sprawy szkoły polega na udziale w organizacji wycieczek, pomocy przy pracach remontowych, wspieraniu finansowo szkoły, udziale w organizacji akcji charytatywnych, ekologicznych – cyt.: „robiliśmy malowanie, pomagamy organizować święto patrona szkoły, mamy dyżury z nauczycielami podczas zabaw, pomagamy w akcjach – góra grosza, sprzątanie świata, gdy dzieci wyjeżdżają, dostajemy program wycieczki i podpisujemy zgodę”.

Obszar badania:

W szkole lub placówce współpracuje się z rodzicami na rzecz rozwoju ich dzieci.

W opinii rodziców szkoła utrzymuje z nimi współpracę mającą na celu dobro i rozwój uczniów, przy czym w udzielaniu wsparcia rodzicom i ich dzieciom dominującą rolę pełnią wychowawcy klas. Wszyscy nauczyciele będący wychowawcami klas twierdzą, że służą radą i wsparciem w sytuacjach trudnych dla uczniów, pomagają rodzicom w rozwijaniu umiejętności wychowawczych oraz wskazują im możliwości rozwoju ich dzieci. Tego rodzaju pomoc, w opinii wychowawców, ma charakter masowy, gdyż dotyczy wszystkich lub prawie wszystkich uczniów i rodziców. Podobnie nauczyciele przedmiotów oceniają swoją współpracę z rodzicami na rzecz rozwoju uczniów. Twierdzą, że służą radą i wsparciem dla wszystkich uczniów którzy doświadczają sytuacji trudnych oraz wskazują im możliwości rozwoju rodzicom, natomiast w mniejszym zakresie niż wychowawcy nauczyciele przedmiotów pomagają rodzicom w rozwijaniu umiejętności wychowawczych (5 osób twierdzi, że udziela tego rodzaju pomocy rodzicom wszystkich uczniów, a 6 osób – że rodzicom niektórych uczniów). Rodzice w większości wskazują na wychowawców klas jako na osoby uświadamiające im możliwości rozwojowe ich dzieci oraz służące radą i wsparciem w sytuacjach trudnych dla uczniów. W odniesieniu do nauczycieli przedmiotów, co trzeci rodzic uważa, że nie wskazują oni możliwości rozwoju ich dzieci, a co drugi twierdzi, że nie służą radą i wsparciem w sytuacjach trudnych dla uczniów. Na pytanie o działania prowadzone wspólnie z nauczycielami lub w uzgodnieniu z nimi, rodzice wymieniają uzgadnianie sposobu pracy z ich dziećmi lub udzielania im pomocy, wspólna praca nauczyciela i rodziców nad zaakceptowaniem przez klasę ucznia niepełnosprawnego, a także współorganizowanie zabaw, imprez, uroczystości, wycieczek szkolnych. Najbardziej wspierają rozwój dzieci te działania „kiedy nauczyciele pomagają jak rozwiązać problem, jak pomóc dziecku w nauce albo jak z nim ćwiczyć”.

Obszar badania:

Rodzice współdecydują w sprawach szkoły lub placówki i uczestniczą w podejmowanych działaniach.

Szkoła zapewnia rodzicom udział w sprawach należących do ustawowych kompetencji Rady Rodziców oraz udział w realizacji niektórych przedsięwzięć (wycieczki, imprezy i uroczystości szkolne, akcje charytatywne), a ponadto reaguje na zgłaszane przez rodziców postulaty dotyczące organizacji dowożenia lub bezpieczeństwa uczniów. Jednak w opinii większości rodziców biorących udział w badaniu nie uczestniczą oni w podejmowaniu decyzji dotyczących życia szkoły.

Na pytanie adresowane do rodziców, czy mają możliwość współdecydowania o ważnych sprawach szkoły, około połowa badanych osób odpowiada twierdząco i około połowa zaprzecza, natomiast na pytanie czy w tym lub ubiegłym roku szkolnym uczestniczyli w podejmowaniu decyzji dotyczących życia szkoły, większość rodziców (16 z 22 badanych) stwierdza, że nie. Na

pytanie o informowanie rodziców przez ich reprezentantów należących do Rady Rodziców o podejmowanych decyzjach dotyczących szkoły, 8 osób twierdzi, że jest informowanych na bieżąco, a 9 że wcale nie są informowani (pozostałych 5 uważa że są informowani sporadycznie). Na pytanie jakie decyzje są podejmowane w szkole z udziałem rodziców i na czym ten udział polega Pani dyrektor wymienia: wyrażanie opinii na temat programu wychowawczego i programu profilaktyki szkoły, planu wychowawczego danej klasy, programów nauczania, zajęć dodatkowych, planu zajęć, organizacji dowożenia. Ponadto rodzice zgłaszają propozycje lub wyrażają opinie na temat imprez, uroczystości, wyjazdów, wycieczek. Rodzice inicjują też udział w akcjach charytatywnych – wtedy ich udział polega np. na: znalezieniu sponsorów, przygotowaniu paczek dla uczniów potrzebujących pomocy, rozwiezieniu paczek do domów uczniów. Udział rodziców w organizacji imprez i uroczystości polega na pełnieniu dyżurów, przygotowaniu poczęstunku. Rodzice mieli wpływ na przesunięcie godziny rozpoczęcia zajęć lekcyjnych z 8.00 na 8.30 (ze względu na trudności niektórych uczniów z dojazdem do szkoły i częste spóźnianie się na zajęcia), zmianę formuły organizacji wigilii z ogólnoszkolnej na wigilie w zespołach klasowych, organizowanie oddzielnej choinki dla uczniów z oddziału przedszkolnego, a także podjęcie przez szkołę działań z zakresu profilaktyki palenia tytoniu po stwierdzeniu przez niektórych rodziców, że uczniowie klasy VI zaczynają palić papierosy. Rodzice potwierdzają, że szkoła zasięga opinii Rady Rodziców zawsze tam, gdzie ta opinia jest ustawowo wymagana (w sprawie koncepcji pracy szkoły, programu wychowawczego, programu profilaktyki, wyboru podręczników i in.), a ponadto szkoła konsultuje z rodzicami kwestie związane z organizacją świąt, imprez, uroczystości szkolnych, wycieczek. Ich rola polega wówczas na zapewnieniu opieki, wyżywienia, transportu. Rodzice potwierdzają swój udział w organizacji akcji charytatywnych, ale nie potwierdzają, że są ich inicjatorami.

Obszar badania:

Rodzice wychodzą z inicjatywami na rzecz rozwoju uczniów i szkoły.

Rodzice zgłaszają, w ramach bieżących kontaktów ze szkołą, uwagi i prośby dotyczące indywidualnych problemów uczniów lub spraw związanych z organizacją imprez szkolnych albo organizacją dowożenia, natomiast nie potwierdzają, aby na przestrzeni ostatnich dwóch lat zgłosili jakiegokolwiek inicjatywy na rzecz rozwoju uczniów lub szkoły.

Zdaniem wszystkich nauczycieli, rodzice zgłaszają na bieżąco różne propozycje działań dotyczące uczniów i szkoły. W uzasadnieniu swojego stanowiska wymienili trzy obszary, w ramach których przyjmują powyższe zgłoszenia, a mianowicie: organizacja wycieczek, imprez i uroczystości szkolnych (Święto Patrona Szkoły, Dzień Kobiet, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Chłopaka, Andrzejki, Mikołajki, Wigilia, Dzień Dziecka, Pasowanie na ucznia i in.), infrastruktura szkoły (drobne remonty, naprawy sprzętu, malowanie ławek i stolików itp.) oraz działania charytatywne na rzecz uczniów (zbiórka darów na paczki mikołajkowe). Ponadto nauczyciele twierdzą, że pod wpływem opinii rodziców szkoła zmieniła organizację dowożenia uczniów, tematykę godzin wychowawczych (uwzględniono problematykę okresu dojrzewania, palenia papierosów) oraz rozwiązywane były bieżące indywidualne problemy uczniów zgłoszone przez rodziców. Tymczasem rodzice w zdecydowanej większości

(19 osób spośród 22 biorących udział w badaniu) twierdzą, że w bieżącym oraz poprzednim roku szkolnym w ogóle nie zgłaszali żadnych propozycji działań, a pozostałe 3 osoby deklarują, że zgłaszały, ale nie podały ani jednego przykładu zgłoszonej przez siebie propozycji. W opinii rodziców, ich inicjatywy zrealizowane przez szkołę to organizacja wigilii klasowych (zamiast ogólnych całej szkoły) oraz akceptacja menu i dekoracji na imprezy lub uroczystości szkolne.

Obszar badania:

Szkoła lub placówka realizuje inicjatywy rodziców.

Szkoła reaguje pozytywnie na propozycje rodziców dotyczące tematyki godzin wychowawczych lub organizacji dowożenia uczniów, lecz nie można uznać, że realizacja przez szkołę inicjatyw rodziców ma charakter powszechny, ze względu na ich incydentalny charakter.

Większość rodziców (19 z 22) nie podała w badaniu ankietowym żadnych, zrealizowanych przez szkołę propozycji działań. Natomiast troje rodziców wskazało, że takimi zrealizowanymi propozycjami są: zajęcia dodatkowe z języka polskiego i matematyki (2 osoby) oraz pomoc nauczycieli w rozwiązywaniu indywidualnych problemów uczniów (1 osoba). Jednocześnie rodzice deklarują, że większość z nich angażuje się w działania pomocowe na rzecz szkoły oraz organizację imprez i uroczystości, co jeden z rodziców wyraził następująco: „wszystkie święta, imprezy, jasełka, Dzień Babci i Dziadka, nic bez nas się nie obejdzie, doglądamy wszystkiego, pomagamy dzieciom uczyć się wierszy, pieczemy ciasto”. Z powyższym stanowiskiem rodziców korespondują stwierdzenia Pani Dyrektor oraz nauczycieli, że większość rodziców angażuje się w akcje charytatywne na rzecz uczniów szkoły, organizację imprez i uroczystości, pełnienie dyżurów rodzicielskich, przygotowanie poczęstunku na wigilie klasowe, prace remontowe. Do zrealizowanych propozycji rodziców należy zmiana godzin rozpoczynania zajęć lekcyjnych (nazywana też „zmianą organizacji dowożenia uczniów”) oraz uwzględnienie propozycji tematów do realizacji na godzinach wychowawczych np. „Jak się uczyć”.

WYMAGANIE:***Respektowane są normy społeczne.***

Poziom spełnienia wymagania: ...

W szkole analizuje się działania wychowawcze oraz je modyfikuje, jeśli zachodzi taka potrzeba. W działaniach tych nie biorą udziału uczniowie. Uczniowie podczas lekcji i przerw mają poczucie bezpieczeństwa. Niebezpiecznym miejscem jest dla nich boisko szkolne; po lekcjach. Większość uczniów uczestniczy w działaniach inicjowanych przez samorząd uczniowski, jednak niewielu z nich aktywnie. Przykładem działania zainicjowanego przez uczniów jest zorganizowany przez nich „Dzień samorządności”. W szkole przestrzega się ustalonych zasad postępowania i współżycia. Wymaganie jest spełnione na poziomie średnim.

Obszar badania:

Działania szkoły lub placówki zapewniają uczniom bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne.

Uczniowie czują się bezpiecznie podczas lekcji i przerw. Po zajęciach lekcyjnych niebezpiecznym miejscem dla większości z nich jest boisko szkolne. W szkole zdarzały się przypadki doświadczania przez uczniów przemocy werbalnej.

Niemal wszyscy ankietowani uczniowie klasy V (16 z 17) ocenili, że czują się bezpiecznie na lekcjach i większość z nich (14 z 17) na przerwach. O poczuciu bezpieczeństwa wśród uczniów świadczą obserwacje zajęć i informacje uzyskane z wywiadu grupowego z dziećmi z klas I–III oraz z pracownikami niepedagogicznymi. Natomiast po lekcjach na boisku szkolnym, większość z uczniów w ankiecie „Moja szkoła” stwierdza, że nie ma poczucia bezpieczeństwa. Większość z nich (13 z 17) nie doświadczyła przemocy fizycznej polegającej na pobiciu, ale byli przez innych uderzeni lub specjalnie popchnięci przynajmniej raz. Jeden z uczniów uczestniczył w bójce z użyciem niebezpiecznego narzędzia. Większość z nich (11) była, co najmniej raz przedmiotem agresji werbalnej (obrażania, przezywania) lub była jej świadkiem. Nie dotknęła ich „cyberprzemoc”. Większość z nich (14) nie doświadczyła wykluczenia z grupy. Pojedyncze osoby były w sytuacji, kiedy zniszczono im ubranie albo ukradziono pieniądze. W razie problemów związanych z zachowaniem innych uczniów większość ankietowanych (12) zwróciłaby się do nauczyciela. Zarówno pracownicy niepedagogiczni, jak i partnerzy oraz samorząd lokalny w wywiadach grupowych stwierdzają, że w szkole dba się o bezpieczeństwo dzieci. Uczniowie chętnie uczęszczają do szkoły, nie było sytuacji, w której zgłaszałyby obawy przed szkołą. Do wzrostu świadomości uczniów na temat bezpieczeństwa (ich zdaniem) przyczyniają się pogadanki z udziałem policjantów, apele i konkursy. Pracownicy niepedagogiczni dodali, że na bezpieczeństwo

uczniów w szkole mają wpływ dyżury pełnione przez nauczycieli podczas przerw, kontrola wyjść dzieci poza teren szkoły, opieka nad uczniami dojeżdżającymi. W trakcie lekcji nauczyciele odwoływali się do ustalonych w klasie zasad, wzmacniali pożądane zachowania uczniów, przyjmowali postawę budzącą zaufanie, traktowali uczniów podmiotowo, dbali o ich bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne. Uczniowie i nauczyciele podczas zajęć odnosili się do siebie z szacunkiem.

Obszar badania:

Uczniowie współpracują ze sobą w realizacji przedsięwzięć będących wynikiem działań samorządu uczniowskiego.

Większość uczniów uczestniczy w działaniach inicjowanych przez samorząd uczniowski, jednak niewielu w sposób aktywny.

Uczniowie w wywiadzie grupowym, a dyrektor szkoły w ankiecie za najważniejsze działanie zainicjowane przez samorząd uczniowski uznali organizację „Dnia samorządności”. Dyrektor do takich działań zaliczył także organizację pikniku rodzinnego, „Dnia Ziemi”, „Sprzątanie świata”, udział w akcjach charytatywnych, pomoc koleżeńską, a uczniowie organizację zabaw, imprez okolicznościowych, współdział w uroczystościach o charakterze patriotycznym. Większość uczniów (10 z 17) w ankiecie „Moja szkoła” deklaruje, że bierze udział w działaniach inicjowanych przez samorząd uczniowski, jednak niewiele mniejsza grupa stwierdza, że raczej w nich nie bierze udziału. Spośród ankietowanych uczniów 2/3 brało udział w imprezach, konkursach, zawodach. Zdecydowana mniejszość aktywnie uczestniczyła w działaniach samorządu. Jedna czwarta uczniów twierdzi, że nawet w sposób bierny nie uczestniczy w działaniach samorządu uczniowskiego.

Obszar badania:

Zasady postępowania i współzycia w szkole lub placówce są uzgodnione i przestrzegane przez uczniów, pracowników szkoły, rodziców, a relacje między wszystkimi członkami społeczności szkolnej są oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu.

Uczniowie, nauczyciele, dyrektor szkoły, rodzice mają możliwość wpływania na zasady postępowania i współzycia w szkole. Są one przez nich przestrzegane.

Rodzice w trakcie wywiadu grupowego stwierdzili, że na zasady zachowania i wartości obowiązujące w szkole mają wpływ uczniowie, nauczyciele, dyrektor oraz oni sami – cyt.: „wszyscy w takim samym stopniu”. Jako przykłady ich wpływu na zasady obowiązujące w szkole wskazali w obszarze opieki nad dziećmi – dostosowanie godzin pracy świetlicy do ich potrzeb, w obszarze bezpieczeństwo – organizację spotkań na ten temat z udziałem osób i instytucji profesjonalnie tym się zajmujących (policjantów, pracowników KRUS). Uczniowie w trakcie wywiadu grupowego twierdzili, że znają zasady obowiązujące w szkole i ich przestrzegają, wiedzą o możliwości wpływu na nie, a w ankiecie „Moja

szkoła” niemal wszyscy zadeklarowali, że mają na nie wpływ. Większość ankietowanych rodziców uznała, że ma wpływ na zasady obowiązujące w szkole, jak również w klasie, do której uczęszcza ich dziecko, jednak dość duża grupa spośród nich wyraziła przeciwną opinię, co do ich wpływu na zasady obowiązujące w klasie. Zarówno pracownicy niepedagogiczni, jak i nauczyciele w wywiadzie grupowym za jedną z norm kształtowanych w szkole uznali poszanowanie godności drugiego człowieka. Nauczyciele wymienili ponadto, m.in. kształtowanie postaw patriotycznych, proekologicznych, kształtowanie postawy tolerancji. W trakcie lekcji nauczyciele przypominali lub odwoływali się do obowiązujących w klasie zasad zachowania oraz pracy w grupie. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele życzliwie i z szacunkiem odnosili się do siebie. Uczniowie słuchali poleceń nauczyciela i siebie wzajemnie, zgodnie i efektywnie pracowali w grupach, co potwierdza znajomość zasad i ich przestrzeganie.

Obszar badania:

W szkole analizuje się podejmowane działania wychowawcze oraz modyfikuje je w razie potrzeb.

W szkole podejmuje się działania mające na celu eliminowanie niewłaściwego zachowania uczniów, na bieżąco się je analizuje oraz modyfikuje, jeśli zachodzi taka potrzeba.

Zarówno dyrektor, jak i nauczyciele w wywiadach grupowych stwierdzają, że jeśli pojawiają się problemy wychowawcze, to są na bieżąco rozwiązywane i analizowane. Przyjmowane są też wspólne ustalenia. W placówce prowadzony jest monitoring niewłaściwego zachowania, powołano też koordynatora ds. bezpieczeństwa. Rozpoznanie stanu bezpieczeństwa uczniów w szkole odbywa się poprzez rozmowy (wstępne rozpoznanie przez wychowawców klas), ankiety kierowane do uczniów, obserwacje zachowania uczniów (podczas przerw śródlekcyjnych, zajęć pozalekcyjnych, podczas dowożenia). O niewłaściwym zachowaniu informują sami uczniowie oraz rodzice. Zdaniem nauczycieli i dyrektora, w szkole nie ma miejsc szczególnie zagrożonych, nie ma drastycznych incydentów i zachowań uczniów, stwierdzono, że uczniowie używają wulgaryzmów, zdarzają się też pojedyncze bójkі między uczniami. Praktyką szkolną jest, że wychowawca klasy na godzinach wychowawczych omawia dany problem, jeśli zachodzi potrzeba włącza w to higienistkę szkolną, innych nauczycieli, przygotowywane są gazetki, konkursy tematyczne lub inscenizacje. O niewłaściwym zachowaniu ucznia informowani są jego rodzice. Zdaniem nauczycieli modyfikacje działań wynikają z bieżących zdarzeń, np. po zgłoszeniu przez jednego z rodziców, że uczeń pali papierosy wychowawca klasy na godzinie wychowawczej omówił problem szkodliwości palenia papierosów, włączył w to higienistkę szkolną, innych nauczycieli, przygotowane zostały gazetki „Stop nałogom”, w celu eliminacji używania przez uczniów wulgaryzmów organizowane były konkursy, przygotowano inscenizację.

Obszar badania:

W modyfikacjach biorą udział uczniowie i rodzice.

Szkoła stwarza uczniom i rodzicom możliwość zgłaszania propozycji zmian w działaniach wychowawczych, z czego korzystali rodzice. Uczniowie nie brali udziału w analizach i modyfikacjach oddziaływań wychowawczych.

Uczniowie i ich rodzice w wywiadach grupowych twierdzą, że mają możliwość zgłaszania propozycji dotyczących praw i obowiązków oraz zasad postępowania w szkole. Rodzice, jako przykład podali wspólne ustalenia w sprawie mundurków szkolnych. Natomiast uczniowie stwierdzili, że przyjęli i przestrzegają ustalonych w szkole zasad. Dyrektor podczas wywiadu stwierdza, że uczniowie biorą udział w planowaniu, a rodzice opiniowaniu kalendarza imprez i uroczystości szkolnych. Nauczyciele w wywiadzie grupowym dodali, że rodzice zgłaszali propozycje zmian dotyczących organizacji dowożenia oraz poprawy bezpieczeństwa dzieci pięcioletnich dojeżdżających do szkoły. Z przeprowadzonego z nimi wywiadu nie wynika, żeby uczniowie zgłaszali jakiegokolwiek propozycje dotyczące modyfikacji działań wychowawczych.

WYMAGANIE:**Uczniowie są aktywni**

Poziom spełnienia wymagania:...

Zainteresowanie zdecydowanej większości uczniów przebiegiem lekcji oraz zaangażowanie na zajęciach, a także udział w zajęciach pozalekcyjnych wynika ze skutecznego zachęcenia ich przez nauczycieli. Uczniowie inicjują różne działania dotyczące turystyki, rekreacji, sportu oraz aktywności społecznej („Dzień samorządności”, zgłaszanie propozycji wycieczek, wyjazdów na basen, organizacji międzyszkolnych zawodów sportowych, zabaw szkolnych). Wspólnie z rodzicami i pracownikami szkoły wzięli udział w organizacji pomocy dla dzieci z Domu Dziecka.

Obszar badania:

Uczniowie są zaangażowani w zajęcia prowadzone w szkole lub placówce i chętnie w nich uczestniczą.

Zdecydowana większość uczniów jest zainteresowana przebiegiem zajęć a większość z nich w różnym stopniu się na nich angażuje.

Większość ankietowanych uczniów klasy VI (12 z 16) twierdzi, że jest zaangażowana na wszystkich (8 uczniów) lub większości zajęć (4), co potwierdzają obserwacje wszystkich lekcji. Dominującymi typami aktywności uczniów jest słuchanie, notowanie oraz praca samodzielna. Zdecydowana większość uczniów (15 z 17) jest zainteresowana przebiegiem zajęć. Połowa uczniów ma szansę uczenia się od siebie oraz uczestniczenia w dyskusjach. Zaobserwowanymi formami zaangażowania uczniów jest wykonywanie powierzonych zadań, współpraca w grupie, wymiana spostrzeżeń, dyskusje, rozmowy, zadawanie pytań przez uczniów, wykonywanie plakatów.

Obszar badania:

Nauczyciele stwarzają sytuacje, które zachęcają każdego ucznia do podejmowania różnorodnych aktywności.

Nauczyciele oferują uczniom różnorodne formy aktywności oraz zachęcają uczniów do uczestniczenia w ich realizacji.

Zarówno uczniowie w wywiadzie, jak i dyrektor w ankiecie wśród przykładów różnych form aktywności uczniów proponowanych przez szkołę wymieniają: koła zainteresowań, zajęcia sportowe (SKS), zajęcia dodatkowe, wycieczki edukacyjno-rekreacyjne. Ponadto dyrektor w wywiadzie wymienia także apele, akcje charytatywne, akcje proekologiczne, konkursy.

Zdaniem uczniów nauczyciele poprzez rozmowy angażują ich do uczestnictwa w ww. formach. W ocenie uczniów w zajęciach sportowych oraz kołach zainteresowań uczestniczy ponad połowa uczniów klas V-VI. W celu umożliwienia wszystkim chętnym uczniom, w tym dojeżdżającym, udziału w zajęciach pozalekcyjnych zostały one zorganizowane w godzinach porannych (przed lekcjami). Większość uczniów (13 z 17) wie, do kogo może zgłaszać własne pomysły dotyczące tego, co ich interesuje. Ma też możliwość zgłaszania propozycji zajęć pozalekcyjnych. Pięciu uczniów zgłosiło swoje pomysły dotyczące tego, co robią na lekcjach. Z obserwacji zajęć wynika, że nauczyciele stosują wiele różnych sposobów aktywizowania uczniów podczas lekcji, m.in. zachęcanie do własnej aktywności, dobór atrakcyjnych zadań, stawianie pytań otwartych, podejmowanie indywidualnych i grupowych decyzji, co do sposobu rozwiązania zadania i prezentacji wyników, przeprowadzanie obserwacji, doświadczeń, stosowanie metod aktywizujących.

Obszar badania:

Uczniowie inicjują i realizują różnorodne działania na rzecz własnego rozwoju, rozwoju szkoły lub placówki oraz angażują w nie inne osoby.

Uczniowie inicjują działania z zakresu turystyki, rekreacji i sportu, aktywności społecznej, w które włączają się inni uczniowie, pracownicy szkoły.

Dyrektor i nauczyciele w wywiadach stwierdzają, że uczniowie są inicjatorami przedsięwzięć, które są następnie wdrażane w szkole we współpracy z pracownikami szkoły, a także z rodzicami, co potwierdzają uczniowie (niemal wszyscy) w ankiecie „Moja szkoła”. Połowa ankietowanych uczniów ocenia swój udział w przedsięwzięciach jako częsty. Połowa, jako rzadki. W wywiadzie stwierdzają, że zainicjowali i zorganizowali „Dzień samorządności”, zgłaszali propozycje wycieczek, wyjazdów na basen, zaproponowali organizację międzyszkolnych zawodów sportowych, zabaw szkolnych, przy czym współdziałają z innymi uczniami oraz nauczycielami. Nauczyciele oraz dyrektor w wywiadach wskazali na realizowanie przez uczniów własnych pomysłów podczas udziału w zbiórkach charytatywnych, w przygotowaniu apeli i uroczystości. Zdaniem dyrektora, dzięki tym przedsięwzięciom uczniowie uczyli się odpowiedzialności za podjęte działanie, rozwijali umiejętność pracy w grupie, kształtowali prawidłowe nawyki, zapoznali się z zadaniami dyrektora szkoły, sekretarki, innych pracowników. W ocenie nauczycieli działania przyczyniły się do kształtowania u uczniów rozumienia potrzeb innych (empatii).

Obszar badania:

Uczniowie realizują różnorodne działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej oraz angażują w nie inne osoby.

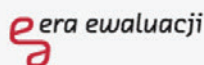
Uczniowie uczestniczą w działaniach na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Wspólnie z rodzicami i pracownikami szkoły wzięli udział w przedsięwzięciu charytatywnym (przygotowanie podarunków dla dzieci z Domu Dziecka).

Większość wypełniających ankietę uczniów klasy V (13 z 17) wie, do kogo z nauczycieli może zwrócić się z pomysłem jakiegoś działania. Na korytarzach szkolnych widoczne są informacje oraz wytwory uczniowskie dotyczące działań zainicjowanych przez uczniów. Są to prace plastyczne, tablica informacyjna Samorządu Uczniowskiego (pod nazwą „S – jak Samorząd”). Z inicjatywy uczniów zorganizowano „Dzień samorządności”. Nauczyciele i pracownicy szkoły podkreślali, że uczniowie aktywnie włączyli się w przygotowanie podarunków i słodyczy dla dzieci z Domu Dziecka. W działaniach tych wykorzystano ich własne pomysły. Uczestnikami tego przedsięwzięcia byli rodzice, pracownicy szkoły i mieszkańcy gminy.

**PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO
I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP III**

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego